

Vpl. Pyhäjärvi

Torstai 20.2.2020

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 2 • 65. vuosikerta

Yhteinen matka kohti näyttelyä ja kyläkumppanuutta

□ **Marja Hänninen-Tolvi**
Museonjohtaja, asiamies
Suomen kirjainstituutin
säätio

Helmikuun alussa Sastamalan seudun museon näyttelytilat täyttyivät vireästä puheensorinasta. Pitkän pöydän ääreen olivat kokoontuneet Vammalan Karjalaseuran, Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön ja museon edustajat. Ilmassa oli kysymyksiä, ideoita, ihmetyksiä ja oivalluksia. Jotain oli alkamassa.

Kulttuurihistoriallisesti merkittävä museo-kokoelma

Sastamalan seudun museo on kulttuurihistoriallinen museo, jonka juuret ulottuvat 1930-luvulle. Sastamala on Pirkanmaan ja Satakunnan rajalla sijaitseva runsaan 24 000 asukkaan kaupunki. Vuosikymmenten saatossa museon kokoelmiin on tallennettu runsaasti paikkakunnan historiaan ja kulttuuriin liittyvää aineistoa. Oman arvokkaan kokonaisuutensa muodostaa Viipurin läänin Pyhäjärvi -kokoelma. Sastamalan kaupunki omistaa museon kokoelmat ja Suomen kirjainstituutin säätio ylläpitää museon toimintaa.

KUVA: MARI IMMONEN, SASTAMALAN SEUDUN MUSEO

Helmikuun alussa Vammalan Karjalaseuran, Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön ja Sastamalan seudun museon yhteinen työryhmä kokoontui ensimmäistä kertaa Sastamalan seudun museoon.

Vpl. Pyhäjärvi -kokoelma on ainutlaatuinen. Se on karttunut pikkuhiljaa ja täydentynyt vuosittain Pyhäjärveltä kotoisin olevien siirtokarjalaisten

jälkeläisten lahjoituksista. Talvella 2020 kokoelmaa läpikäy museon ja Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön palkkaama projektityöntekijä. Projektilla parannetaan

kokoelman saavutettavuutta ja näkyvyyttä. Lokuussa 2020 Sastamalan seudun museossa avautuu Viipurin läänin Pyhäjärveä käsittelevä näyttely.

Lue lisää sivulla 2.

Irtonumero 3 €

Tässä numerossa:

Konevitsan kuulumisia
s. 3-4

Pyhittäjäisiä
Johannes Valamolainen
s. 4

Matikka-aikaan
s. 5

Talvisodan
evakkoaikaa
9-10

Marilan
sukuseura 40v
s.11

Laskiaiskyytä
s. 11

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?

Päivitä osoitetiedot
ajan tasalle:

puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi
tai säätiön kotisivun
lomakkeella.

Arkkimandriitti Sergei esitelmöi pyhittäjäisiä Johannes Valamolaisesta Konevitsan ystävien vuosikokouksessa Helsingissä.

Lue kokouksesta sivulla 3 ja esitelmä sivulla 4.

Vuosisadan takaista laskiaiskyytä!

Laskiainen oli suuri talvinen kisajuhlapäivä kouluikäisille lapsille ja miksi ei myös varttuneemmillekin nuorille ja kaikille arkisen työn ahertajille. Olihan yleinen tapa, että laskiaisena työt lopetettiin, mikäli se suinkin oli mahdollista, jo puolilta päivin.

Iltapäivä käytettiin mäenlaskuun tai muihin vastaaviin huvituksiin. Tämä iltapäivä myös vaati erikoisia välineitä, jotka jo ennakolta oli laitettava asialliseen kuntoon, jotta kaikki olisi sujunut

suunnitelmien mukaisesti. Alkeellisin mäenlaskuväline lienee ollut

Teleska.

Nimi kuulostaa erittäin komealta ja nykyaikaiselta, mutta peli oli rakennettu kotohisista raaka-aineista ja ainoastaan lyhytaikaista käyttöä varten. Kuulin usein isäni keuhvan tuon Teleskan hyvistä mäen laskuominaisuuksista, mutta en koskaan saanut tuota mööpeläiä nähdä, vaikka kerran piti läheltä.

Naapurimme poika, leikkiverimme, oli myös kuullut vanhemmiltaan tuosta erinomaisesta pelistä, jonka päällä mahallaan mäkeä lasketellaan ja hurjaa kyytiä mennään. Aloitekykyisenä poikana hän oli neuvojien avustuksella saanut Teleskan syntymään. Huhupuheina kantautui siitä myös iltamyöhällä tieto meille, että R. oli tehnyt huomiseksi, laskiaiseksi, Teleskan, jota on jo iltahämärissä koeajettu ja erinomaiseksi todettu. Tuota ihmettä päätin lähteä katsomaan ja

aamuvahain, ja niin myös siellä kävinkin.

Mutta Teleska oli valmistajastaan ollut niin rakas kapine, että hän oli tuonut sen yöksi tupaan, penkin alle, ja minä näin vain sen paikalla ison vesilammikon lattialla ja kasan lehmänlantaa ynnä olkia. Teleskan jätteet paljastivat tekotavan: vehje oli tehty jäädyttämällä, kuten joskus isännät olivat Pietarista halvalla ostaneet jäädytetyn tahkon.

Lue lisää sivulla 11.

Pääkirjoitus

Merkkivuodesta seuraavaan

□ **Esko Pulakka**, hallinto-
neuvoston puheenjohtaja

Kun naputtelen tätä, helmikuu on alkanut. Aurinko tekee jo vähän laajempia kaaria. Nousee loivasti tuolta Felinin suunnalta, kiertää vanhan navettamme taitse ja ylitse, ja laskee samassa kulmassa Kuroselle ja Ojaselle, nykyään Rikkiselle päin. Tämä silloin, kun seuraan kaiken keskiöstä, oman mökin ikkunoista tai pihamaalta.

Kaikilla meillä on omat ympyrämme ja keskiömme, jonka ympäri maailma pyörii. Tämä minun keskiöni on ollut paikallaan koko elämäni ajan. Kun olin lapsi, keskiö sijaitti Suoniemen pienessä pitäjässä. Nyt olemme Nokian kaupunkilaisia. Keskiö on pysynyt, vaikka esimerkiksi kuntamuoto, lääni, hiippakunta ja vaalipiiri ovat muuttuneet. Toki muillakin paikoilla olen asunut, mutta kiittolisena nyt elän täällä kotimäellä. Varmaankin ihan loppuun saakka.

VIIME VUOSI OLI merkittävä. Kahdeksankymmentä vuotta sitten käytiin talvisotaa. Sen syttymistä muistettiin marraskuussa. Muistettiin, ei juhlittu. Tänä vuonna saamme muistella maaliskuussa tuon sodan päättymisen muistopäivää. On ihan kauheaa ajatella, miten tyrmistytävä on tuo päivä ollut. Toisaalta helpotus sotatoimien päättymisestä, mutta toisaalta musertava tietoisuus siitä, että kotiin ei ole enää paluuta. Varmaan maaliskuun numerossa saamme lehdestämme, ja muistakin lehdistä lukea kokemuksia ja muisteluja noista ajoista.

Ensi vuonna saamme muistella jatkosodan alkamista 80 vuotta sitten, ja ensimmäisten evakoiden paluuta kotiseudulle. Nyt on liian aikaista alkaa siitä enempiä kertomaan.

Näin havaitaan, että siirrymme otsikon mukaan merkkivuodesta seuraavaan. Toisaalta, me Karjalan sukuiset taidamme olla sellaisia, että jos siltä tuntuu, merkkitahtumaa voidaan muistaa ja vaikka juhla milloin tahansa. Äkkiäkös aihe keksitään!

VIIME LAUANTAIN merkkipäivä oli sellainen, että me Suvannon seudun yhteisöiden edustajat kokoontuimme Kauniainen Raamattuopistolla. Naskalien kanssa sinne ajelin. Juttua riitti kyllä, sekä matkoilla että kokouksessa. Edes paluumatkan huonossa ajokelissä ei tullut mieleen, että mikähän ihmisen saa tällä tavoin itseään rasittamaan. Itsestään selvää. Ystävien, jollain tavalla sukulaisten ja samojen asioita harrastavien tapaamisen tärkeys ja omien juurien arvostaminen ovat syinä.

Minulle tuli viime vuonna 70 vuotta täyteen. Ohitin merkkipäivän hiljaisesti, mutta ajatuksia liikkui päässä kovasti, ja liikkuu vieläkin. Aika ajoin harmittaa, suorastaan musertaa, mutta joskus on kiittolisyyttä siitä, että matkaa on näinkin pitkään riittänyt. Harmitusta ei vähennä yhtään se, että kohtalotovereita riittää runsaasti.

Ihan itse keksimäni napakan otsikon ohjaamana haluan ankin lopuksi todeta, että meille kaikille juhla merkkipäivä on se, jos saamme uuden tyydyttävässä kunnossa aloittaa. Tai edes välttävissä, mutta siedettävässä kunnossa. Tai edes aloittaa.

Toivon kaikille lukijoille monia merkkivuosia.

Yhteinen matka kohti näyttelyä ja kyläkumppanuutta

Jatkuu edelliseltä sivulta

Kohti elämänmakuista näyttelyä

Vpl. Pyhäjärvestä kertovan näyttelyn matka alkoi yhteisen työryhmän kokoamisella. Reilun kolmen toista hengen työryhmään kuuluvat Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön, Vammalan Karjalaseuran ja museon edustajat. Työryhmä suunnittelee yhdessä näyttelykäsikirjoituksen sekä luo suuntaviivat yleisötyölle.

Pyhäjärveläisten ja heidän jälkeläistensä elämä, historia ja perinne on laaja kokonaisuus. Yksi näyttely kertoo siitä vain riipauksen. Työryhmän on tehtävä näyttelyn käsikirjoituksen lukuisia valintoja, rajauksia ja linjauksia. Työryhmän on myös päätettävä näyttelyn ajallinen kaari. Minkä verran pysymme menneessä, mitä kerromme tästä hetkestä? Entä tulevaisuudesta, kurkistammeko sinne? Vaikka ratkottavia kysymyksiä on paljon, uskon, että jokaisen työryhmässä olevan henkilön toive on, että näyttely tavoittaisi erityisesti lapset ja nuoret. Saisimme heidät pyhäjärveläisen perinnön ja historian äärelle.

Minulle karjalaisuus on tullut tutuksi ystäväni kautta. He ovat toisen tai kolmannen polven siirtokarjalalaisia, joiden sukujuurat ovat eri puolella luovutettua Karjalaa. Heitä kaikkia yhdistää muutama

Eeva ja Yrjö Pärssisen ruistalkoot Vpl. Pyhäjärven Haapalan kylässä elokuussa 1919.

sama piirre. He ovat avoimia, elämänmyönteisiä ja vieraanvaraisia. Heitä on helppo lähestyä ja heidän kanssaan on luontevaa turista. Jotain tämän suuntaista toivoisin tulevan näyttelyn huokuvan. Historiallisten dokumenttien rinnalla kulkisivat tarinat ihmisistä iloineen ja suruineen. Näyttely olisi elämänmakuinen.

Vuoden 2020 Kyläkumppani

Sastamalan seudun museolla on kunnia julkistaa vuoden Kyläkumppani vuosittain helmikuussa järjestettävän Perinnepäivän aikana.

Kyläkumppani on paikallisyhteisö, joka haluaa tallentaa oman alueensa kulttuuriperintöä. Tallennusaihe syntyy kumppanin omasta aloitteesta. Mitä yhteisö tai yhdistys haluaa säilyttää jälkipolville? Onko yhteisössä muisti- tai perimätietoa, joka on vaarassa kadota?

Museo toimii asian tuntija-apuna neuvon ja kannustan oman kulttuuriperinnön tallentamisprojektissa. Taltioitu aineisto, esimerkiksi valokuvat ja muistitieto, liitetään osaksi Sastamalan seudun museon yleisökoelmaa. Kokoelma esitellään museon ylläpitämässä ja kaikille avoimessa

Topoteekki-verkkoarkistossa (www.sastamala.topoteekki.fi).

Sastamalan seudun museon vuoden 2020 Kyläkumppanuus keskittyy Vpl. Pyhäjärven. Se, mitä kaikkea tämän vuoden kyläkumppanuus tuo tullessaan, hahmottuu kevättalven aikana.

Vuoden kyläkumppanuus ja lokakuussa avautuva näyttely ovat vain yksi etappi Viipurin läänin pyhäjärveläisen kulttuuriperinteen vaalimistyössä. Sastamalan seudun museolla on ilo olla mukana tässä työssä ja viedä yhteisin askelin pyhäjärveläistä perintöä tuleville sukupolville.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Karjalanneito

liris

Kullerot

Valoisa polku

Pyhäjärven kirkon alttaritaulu

Adressi sisältää kaksi tai useampia sisälehtivaihtoehtoja, joista voi valita sopivimman ja poistaa ylimääräiset. Hinta 12 euroa kappale + postituskulut.

Tilaukset:
Kirsti Naskali,
puh. 040 719 2692 tai saatio@vplpyhajarvi.fi

vpl. Pyhäjärvi

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Seuraava lehden numero ilmestyy maaliskuussa.
Aineisto toimitukseen viimeistään 3.3 mennessä.

 facebook.com/Vpl-Pyhajarvi-lehti

Julkaisija:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr

Päätoimittaja:

Tea Itkonen
Vaskenvalajankatu 33
06100 Porvoo
puh. 040 557 4223
toimitus@vplpyhajarvi.fi

Toimitusneuvosto:

Pertti Hakanen
Mauri Hauhia
Tea Itkonen
Tarja Kopalainen
Kirsti Naskali
Esko Pulakka
Markku Pärssinen

Ilmoitushinnat:

Kuolinilmoitukset
0,70 € / ppm
tekstissä 0,80 € / ppm
pienin ilmoitus 20 € / ppm
Hintoihin lisätään alv 24 %

Tilauhinta:

Vuosikerta 35 €
kesto- ja vuositilaluse
kotimaahan,
ulkomaille, lahjaksi
irtonumero 3 €

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies Kirsti Naskali
Miharintie 312, 37200 Siuro
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi

Sivunvalmistus:

Artea/ti/JH, Porvoo
Painopaikka:
Botnia-Print Oy, Kokkola
Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata
lehteen lähetettyä
aineistoa.

Puheenjohtaja vaihtui Konevitsa-yhdistyksessä

Uusi kirkko, maitotila, kunnostettuja talousrakennuksia Sortanlahteen ja saarelle

□ Kaarina Pärssinen

Entisen Viipurin läänin Pyhäjärvellä, Laatokan saarella sijaitseva Konevitsan Jumalanäidin syntymän miesluostari palautettiin helmikuussa 1991 Venäjän ortodoksiselle kirkolle toimittuaan viime sotien jälkeiset vuodet Neuvostoliiton armeijan hallussa.

Jo saman vuoden joulukuussa Uudessa Valamossa perustettiin Konevitsa ry tukemaan Konevitsan luostarin toimintaa. Vuoden 2019 lopussa yhdistyksessä oli 260 henkilöjäsentä, joista ainajäseniä oli 58 ja kunniajäseniä 26. Yhteisjäseniä oli 4. Vuotta aiemmin jäsenmäärä oli 264.

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 1.2.2020 Helsingissä. Kokouksessa puhetta johti **Helena Pavinskij** ja sihteeninä toimi **Liisa Saarinen**. Lappeenrannan ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra **Timo Tynkkynen** valittiin aloittamaan yhdistyksen historian seitsemäntenä puheenjohtajana rovasti **Heikki Jääskeläisen** luovuttua tehtävästä. Isä Timo on toiminut yhdistyksen puheenjohtajana jo aiemmin, vuosina 1996-2000.

– Täytyy todeta, että kun minulta kysyttiin ennakkoon suostumusta valintaan, kieltäydyin ensin siitä hyvin jyrkästi. Omassa työssäni Lappeenrannassa on juuri nyt paljon uusia haasteita, kun Kotkan ja Haminan ortodoksiset seurakunnat yhdistyvät Lappeenrannan ortodoksisen seurakuntaan 2021.

KUVA: HEIKKI JÄÄSKELÄINEN

Konevitsa ry:n uusi hallitus Katja Kareinen, Anastasia Injushina, arkkimandriitti Aleksandr, Timo Tynkkynen, Eija Rintahaka ja Veikko Muuronen. Kuvasta puuttuvat Pekka Sankilampi ja Kirsi Fahler.

Senkin vuoksi ajattelin, etteivät voimavarani ehkä riitä ottamaan vastuulleni tätä yhdistystä, vaikka sitä entuudestaan tunnenkin ja olen menneinä vuosina rivijäsenenäkin seurannut luostarin toimintaa melko tiiviisti. Pohdin asiaa perusteellisesti. Arkkipiispa Leon rohkaistua ottamaan vastaan yhdistyksen vetämisen, taivuinkin lopulta antamaan suostumukseksi, isä Timo kertoi valinnan jälkeen ratkaisustaan vuosikokoukselle.

Kiitokset Heikki Jääskeläiselle

Seitsemän vuoden ajan, vuosina 2013-2020, puheenjohtajana toiminut rovasti Heikki Jääskeläinen kiiteltiin runsain mitoin niin Konevitsan luostarin, tukiyhdistyksen kuin Uuden Valamon luostarin toimesta.

Konevitsan luostari lahjoitti Jääskeläiselle pronssiin valetun, iloisesti helähtelevän, pienikokoisen jäljenteen luostarin

suurimmasta kirkonkellostasta. Yhdistys yhdessä Valamon luostarin kanssa kiitti Jääskeläistä Valamossa maalatulla ihmeitä tekevän Jumalanäiti suloisesti suuteleva -ikonin toisinnolla.

Luopumistaan yhdistyksen puheenjohtajuudesta Heikki Jääskeläinen perusteli näin: "Seitsemän vuotta puheenjohtajana on miltei missä tahansa yhdistyksessä maksimi. Kierto tekee hyvää. Siirryn nyt niin sanontuksi aktiivijäseneksi."

Uusi toimintavuosi

Yhdistyksen hallituksessa jatkavat varapuheenjohtajana **Veikko Muuronen** Lappeenrannasta sekä jäsenenä **Kirsi Fahler** Espoosta ja **Pekka Sankilampi** Jyväskylästä. Jäsenistä **Anastasia Injushina** Siipoosta jatkaa hallituksessa vielä vuoden 2020-2021.

Erovooroisista jäsenistä sihteerinä toiminut **Asta Rosenström-Fortelius** Helsingistä ja **Tuija Puomiranta** Jyväskylästä

eivät sen sijaan enää olleet käytettävissä. Vuosikokous valitsi uusiksi hallituksen jäseniksi vuosiksi 2020-2021 **Katja Kareinen** Joensuusta ja **Eija Rintahakan** Kouvolaan.

Vuoden 2020 toimintasuunnitelmaan kuuluvat aiempien vuosien tapaan mm. talkooleiri 26.7.-2.8. Veikko Muuronen ja Pekka Sankilammen johdolla ja pyhiinvaellusmatka luostariin 22.-24. heinäkuuta isä Timo Tynkkynen johdolla. >>>

KUVA KAARINA PÄRSSINEN

Vuosikokouksessa johti puhetta Helena Pavinskij ja sihteerinä toimi Liisa Saarinen.

KUVA HEIKKI JÄÄSKELÄINEN

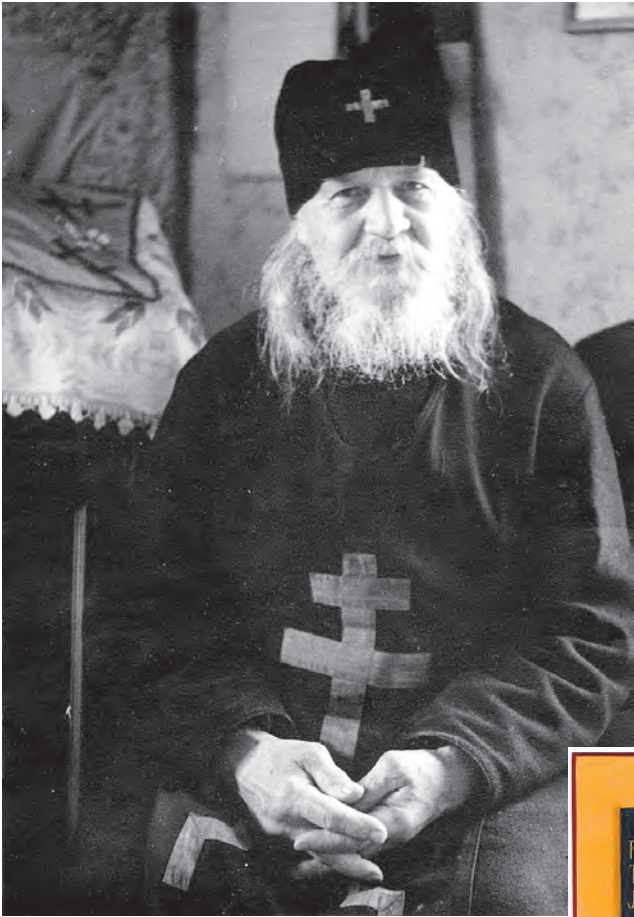
Ikonin Jumalanäiti suloisesti suuteleva.

Seitsenvuotisen puheenjohtajakautensa päättänyt Heikki Jääskeläinen vastaanottamassa ikonin, joka on tukiyhdistyksen ja Valamon luostarin yhteinen lahja.

KUVA ANNA VOSKRESENSKAJA

KUVA ARKKIMANDRIITTA SERGEIN KOKOELMAT

lääkkäänä kuvattu skeemaigumeni Johannes Valamolainen (1873-1956). Oikealla ikoninsa.

Pyhittäjäisä Johannes Valamolainen yhdistää rajakarjalaisia ja keskivenäläisiä ortodokseja

Suomen ort. kirkon piipainkokouksen marraskuussa 2018 ekumeeniselle patriarkaatile tekemän ehdotuksen mukaisesti Johannes Valamolainen hyväksyttiin Suomen ortodoksisen kirkon pyhien joukkoon nimellä Pyhittäjä Johannes Valamolainen. Monet muistanevat laajasta uutisoinnista viime vuodelta, miten hänen kanonisaatiojuhlaansa vietettiin touko-kesäkuun vaihteessa Heinävedellä Uudessa Valamossa Kristuksen kirkastumisen luostarissa.

Am. Sergein mukaan Pyhittäjä Johannes Valamolainen muistetaan rakastettuna rippi-isänä ja luostarin armoitettuna ohjaajavanhuksena. Hän syntyi 26.2.1873 Tverissä Venäjällä, kilvoitteli munkkina Laatokan Valamon ja Petsamon sekä Heinävedellä Uuden Valamon luostareissa. Johannes Valamolainen kuoli 85 vuotiaana 5.6.1958 Heinäveden Uudessa Valamossa.

Hän oli hesykasti ja nöyrän sydämen teologi, joka jakoi kirjeissään valoisaa hengen viisautta maailman murehduksille ihmisille. Runsaslukuisten venäjänkielisten teoksien lisäksi hänen suomennoksina julkaistuista kirjoituksistaan mainittakoon Valamon vanhuksen kirjeitä, 4. paimos 2012 (Valamon luostari), suomentanut arkkipiispa Paavali: Porvoo, Helsinki, 1976.

Valamon luostarissa Laatokalla elettiin ulkoisen suuruuden aikaa 1900-luvun alussa. Luostarin asukkaiden väkiluku munkkeineen, noviiseineen ja harrastajineen nousi peräti tuhanteen neljäänsataan. Tähän suureen perheeseen liittyi myös Tverissä syntynyt, Pietarista saapunut

Ivan Aleksejev. Luostarielämän eri asteet noviisista alkaen läpi käytyään hänet 37-vuotiaana, kesäkuussa 1910, vihittiin munkiksi nimellä Iakin, joka merkitsee jalokiveä. Luostarikäytännön mukaan hän suoritti kuuliaisuustehtäviä alkuun päaluostarissa ja Pietarin edustustossa ja sitten eri skiitoissa Laatokan Valamossa.

Munkkiveli Iakinf suostui pyydettyään 1921 lähettämään Jäämeren rannalle johtamaan Petsamon Pyhän Kolminaisuuden luostaria. Se oli perustettu 1500-luvulla pyhän Trifonin toimesta ja liitetty sittemmin Suomen ortodoksisen kirkon alaisuuteen.

Igumeni Iakinf palasi Valamon saarelle vasta vuonna 1932. Siellä Kristuksen kirkastumisen luostarissa igumeni Iakinf vihittiin suureen skeemaan ja sai uudelleen kastenimensä Johannes. Hänen asuinpaikkakseen tuli yksinäinen Johannes Kastajan skiitta, erakkojen saari.

Eräänä kesänä hänen apunaan työskenteli nuori noviisi, veli Yrjö, josta tuli sittemmin isä, pappismunkki Paavali ja vuonna 1955 kirkkokunnan

apulaispiispa. Mutta skeemaigumeni Johannes ei ennättänyt ennen kuolemaansa näkemään Paavalin kohoamista arkkipiispaksi.

Skeemaigumeni Johannes muisto on säilynyt myös hänen synnyinseuduillaan Keski-Venäjällä tähän päivään asti. Siten Pyhittäjä Johannes Valamolainen yhdistää myös alueen ortodoksisia kirkkoja eikä vain suuren rajaluonnon väestön ortodokseja ja on heidän yhteinen esirukoilijansa.

Am. Sergei esitteli vuosikokousesitelmänsä yhteydessä Johannes Valamolaiseen liittyvää laajaa valokuvakokoelmaa.

Pyhittäjä Johannes Valamolaisen muistopäivää vietetään 5. kesäkuuta. Pyhittäjä Johannes Venäjänkielinen kirjekoelma ilmestyi jo hänen eläessään. Seuraavina vuosikymmeninä teos julkaistiin englanniksi, suomeksi ja kreikaksi. Nykyään Valamon vanhuksen kirjeet tunnetaan erikielisinä laitoksina ympäri maailmaa ja niiden kautta pyhittäjä Johannes Valamolainen on tullut monille rakkaaksi ja läheiseksi. □KP

Vuosikokousesitelmän Pyhittäjä Johannes Valamolaisesta piti Uuden Valamon luostarin johtaja arkkipiispa (am) Sergei. Rakastetun rippi-isän ja luostarin ohjaajavanhuksena Johannes Valamolainen nimi nousi laajemmin julkisuuteen hänen viime kesäisen kanonisaatiojuhlaansa yhteydessä.

>>>

Konevitsan kuulumisia am. Aleksandrilta

Moskovan ja koko Venäjän patriarkka Kirill vihki 11.7.2019 Laatokan Valamossa pidetyssä juhlassa Konevitsan luostarin johtajan Aleksandrin arkkipiispana. Uuden arvonimen arkkipiispana saanut igumeni Aleksandr suhtautui nimitykseensä ujoitellen, vaatimaton kun on luonteeltaan.

Veljestöä on luostarisissa nyt 23. Munkki Veniamin siirtyi tuonilmaisiiin 30.12.2019 ja haudattiin kaksi päivää myöhemmin. Veljestössä on kolme uutta noviisia: ennen veljestöön liittymistä johtajana Laatokan laivastossa toiminut veli Aleksandr, joka luostarissa toimii pyhiinvaelluskeskuksen johtajana ja osallistui arkkipiispana kanssa myös tukiyhdistyksen vuosikokoukseen, veli Igor, joka toimii valmistamassa olevan Sortanlahden kirkon isännöitsijänä sekä veli Aleksei.

Vuoden mittaan luostarisissa on käynyt runsaasti pyhiinvaeltajia ja siellä on vietetty monia juhlia. Niistä osa liittyi luostarin 625-vuotisjuhlavuoteen, mikä oli varsinaisesti jo vuonna 2018, mitä jatkettiin juhlien vielä viime vuonnakin. Juhlamiseen antoivat myös aiheita monien rakennuskohteiden valmistuminen viime vuoden mittaan.

Rakennus- ja restaurointikohteista kehämuurilla oleva Pyhän Nikolauksen kirkko on nyt korjattu ja vihitty käyttöön. Sinne on maalattu uusi Pyhittäjä Arsenin ikoni. Myös Pyhittäjä Arsenin kirkko on valmiina vihittäväksi, kunhan sen vielä työn alla oleva lattia valmistuu. Vihkimisjuhlan päivämääräksi sovittiin 11.2.2020 kuitenkin myöhenty. Myös skiittojen kirkkoja kunnostetaan edelleen.

Jo neljäs kirkkorakennus Pyhäjärvelle

Kirjoittajan mielestä jännittävimmän kuuluiset uutiset koskevat kuitenkin luostarikehän ulkopuolisia kohteita. Saarella kahta kohdetta: entistä navettarakennusta, joka on nyt kummostettu luostarin kanojen, vuohien ym. eläinsuojaksi. Kyseisen eläinsuojan viereiseen, niinkään kunnostettuun, n.s. Arsenin taloon on tulossa tilat lääkäintähuoneelle ja palontorjuntahenkilölle. Pari tulopaloakin on rakennustöiden aikana ehtinyt sattua ja pysyvä palontorjuntahenkilöstö on hyvin tarpeen.

Ja uutiset mantereelle Sortanlahteen, satamaan kääntyvän tien risteyksessä jo pitkälle rakenteilla olevasta kirkosta. Lisäksi uutisoitiin nyt vielä hieinan epävarmasta(?) hankkeesta; maa- ja karjatilasta

Sortanlahden lähetyville.

Muistatthän, kun Yläjärvelle, Saaprun suunnasta Sortanlahtea lähestyttäessä, tien vasemmalle puolelle valmistui jo joskus noin parikymmentä vuotta sitten piskuinen tsasouna. Rakennuksen suuruus samaa luokkaa kuin sillä viisusta tunnetulla "kirkonkylän kioskilla", missä ääressä laihan kahvin ja haalean kaljan jne...

Tämän piskuisen tsasounan kerrottiin olevan äveriään pietarilaisen isän rakennuttama liikenneonnettomuudessa Saaprun-Sortanlahti tiellä menehtyneen tyttärensä muistoksi. Tämä pieni tsasouna on ollut ensimmäinen kirkollinen rakennus entisen pitäjämme alueella sotien jälkeen.

Taubilan kartanon tammi- ja kiveä pitkästä, aina 1990-luvun lopulta alkaen valtavan paksuista hirsistä rakenteilla ollut kirkko valmistui jo monta vuotta sitten Valamon luostarin alaisuudessa toimivaksi. Myös Konnitsaan on valmistunut ortodoksinen kirkko.

Nyt Sortanlahteen, satamaan kääntyvän tien ja Yläjärvi-Vuohensalo-Käkisalmen tien risteykseen, on tuotapikaa valmistumassa Konevitsan luostarin ja yksityisten lahjoittajien (ei kuitenkaan Rosfnetin) varoilla ortodoksinen kirkko. Se on neljäs entisen Vpl. Pyhäjärven alueelle.

Kirkkorakennus ja siellä pidettävät palvelukset tulevat paitsi luostariin ja luostarista pois matkalla olevien pyhiinvaeltajien, myös keiden vaan, mantreella asuvien ja muiden käyttöön. Kirkko nimetään Konevitsan luostarin kaikkien pyhien (6-7 pyhimystä) ikonille. Sortanlahden kirkon vihkiäiset pidetään am. Aleksandr mukaan huhtikuussa, tänä vuonna.

Kirkon rakentamiseen on käytetty paitsi uutta puuta, myös hyväkuntoisia lautoja Konevitsan

luostarin alueelta puretuista rakennuksista. Kesän 2019 talkooleiriläisten ryhmä kiskoi laudoista vanhat naulat pois ja raputteli laudat puhtaiksi.

Elintarviketuotantoa luostarille

Jos Sortanlahteen nyt nousemassa oleva kirkko jo kuulosti uutispommilta, niin maito-, karja- ja puutarhatila mantereelle, Sortanlahdesta 3-4 kilometrin etäisyydelle, kuulostaa sekin toteutuessaan aikamoi-

selta, liki uskomattomalta suunnitelmalta. Maitotilan navettaan tulee 83-88 lehmän karja. Periaatteessa hankkeesta on am. Aleksandrin mukaan jo sovittu, mutta toteutukseen liittyvät, välttämättömät hallinnolliset asiat vielä vievät jonkin verran aikaa. Tarkoituksena on, että tämän tilan tuotanto tulee pääosin luostarin käyttöön ja mahdollinen ylijäämä voidaan myydä Sortanlahdessa.

KUVA: REETTA KOPSA

Kesällä 2019 Konevitsan talkooleiriläiset puhdistivat luostarin ulkorakennuksista purettuja lautoja Sortanlahden kirkkoa varten, vasemmalta Hannele Grönlund, Reetta Kopsa, Tauno Riihisaari ja Seppo Salmela. Heistä Kopsa on jaakkimalais- ja Rihiisaari pyhäjärveläisjuurinen.

Madekeittoa ja kuohkahuttua!

Liisan Keittiössä

Nyt helmikuussa on matikka-aika. Löysin Museoviraston kuvakokoelmasta muutamien vanhaikodissa keitettyä koskevan valokuvan Pyhäjärveltä. Liisa Mäkelä (o.s. Kaasalainen) Lopelta on naapurin tyttöläinen eli Räisälässä ovat hänen juurensa äidin puolelta. Pyynnöstäni hän leipoi, kokosi ja haasteli perinneruoista vuodenkierron ympäri. Juttusarja julkaistiin Jaakkiman Sanomissa viime vuonna. Näin Liisa haastelee:

Olen **Liisa Mäkelä o.s. Kaasalainen**, Hämeessä syntynyt, räisäläistäustainen eläkkeellä oleva askartelunohjaaja. Äitini oli

jatkosodan aikana muonituslottana, opiskeli meijeristiksi ja myöhemmin toimi vanhainkodissa keittäjänä. Äidiltä sain innostuksen ruoanlaittoon. Kerron joistakin lapsuuteni ruoista, useimmat lienevät tuttuja ympäri Karjalan.

Madekeittoa

Eräs kauppakettu on julistanut 12.2.n kansalliseksi kalakeittopäiväksi, joten ensimmäinen lapsuuteni ruoka on keitto, jonka voi tehdä kaikenlaisista kaloista. Talvisydän on maitokutuaikaa ja silloin kalatiskiltä tarttuu matkaani

matikka jos toinenkin. Useimmiten teen matikkakeitin aivan samoin kuin äiti -vainaa sen 1950 -luvulla valmisti: Kokonainen matikka kaltataan puukon ja kiehuvan veden avulla ts. pintalima raaputetaan pois ja nahka jätetään paikoilleen. Kala avataan ja otetaan totkut (suolet) pois, säästetään maksa sekä maiti tai maito. Päästä poistetaan kidukset ja huuhdellaan vatsaontelo ja pää. Perunat kuoritaan ja lohkotaan, samoin iso sipuli ja pannaan kattilaan kiehuvaan vesitilkkaan muuttamaan maustepippurin ja suolan kanssa. Keitetään

kymmenkunta minuuttia ja lisätään annospaloiksi pätiketty kala sekä maiti- tai maitipussit ja maksa. Viimeiseksi keittoon lisätään täysmaitoa ja nokare voita, tarkistetaan maku ja nautitaan ruisleivän tai perunapiiraan kanssa.

Silloin kun syöjät ovat kykenemättömiä perkaamaan syötävänsä kannattaa työjärjestystä hiukan muuttaa: Nyljetty matikka keitetään sipulin, suolan ja pippureiden kanssa kypsäksi, nostetaan liemestä isolle lautaselle tai kulhoon ja perataan ruodottomaksi. Liemi kannattaa siivilöidä. Peruonoita keitetään

kalaliemessä kymmenkunta minuuttia, lisätään maksa ja maiti tai maito. Kun perunat ovat kypsät lisätään maito, voi ja peratut kalapalat. "Sian kiel ja matikan maksa ne voille vertoja vettä"

Kuohkahuttua

Lapsuudessani 1950-60-luvuilla jälkiruoka kuului jokapäiväiseen ruokajärjestykseen. Oman puutarhan ja metsän marjat oli säilötty mehuiksi ja hilloiksi. Puolukoista tai herukkamehusta keitettiin vispipuuroa. Minä keitin puuroni täysjyvämanna-suurimoista ja pakastetuista puna- ja mustaherukoista. Usein keitin puuron sokeriveteen ja lisään marjat vasta vatkatessa, jolloin mahdollisimman vähän vitamiineista tuhoutuu.

Hersryynakkaraa

Karjalainen piirakkakirjo on moninainen ja melkein joka pitäjässä on omanlaisensa valikoima. Jääkaappissani oli punainen maito menossa vanhaksi, niinpä keitin hirssistä puuron ja leivoin hersryynakkaroita eli pyöreitä hirssi-piiraita. Litra maitoa ja 2

desilitraa hirssisuurimoita. Hirssiryynti on pestävä vähintään kolmessa vedessä, ainakin yksi niistä saa olla kuumaa ja viimeinen kylmää. Keitetään hiljalleen, varoen, etteivät ryynti hajoa. Myös kuoritaikina on tavallinen, rukiinen piiraankuoritaikina.

Matikat pit viijä elävinnä

KUVAT: MUSEOVIRASTO/ KANSATIETEEN KUVAKOKOELMA

Mateenpyyntiä talvella jäällä, säleistä tehty pystyaita, rysät ja muuta tarpeistoa.

1800-luvulla Pyhäjärvellä ei oltu leipäviljan suhteen omavaraisia. Pientiloilla ja suurperheissä oltiin ostoviljan varassa. Kalakauppa turvasi tällöin kevätkaudella leipäviljan hankintamahdollisuuden näille perheille.

Kalanvälittäjiä kutsuttiin roassoviksi, kalakupsiksi, roasseleiksi tai kalaparsniekoiksi. Made oli vientiartikkeli, jota talonpojat ja kalastajat joutuivat itse vieämään Pietariin. Made oli erittäin kysyttyä Pietarissa.

Niitä vietiin runsaasti varsinkin kevättalvella. Kertokoon pyhäjärveläinen itse näistä kuljetuksista:

"Matikat pit viijä elävinnä. Sentähe olj jo pyytäs piettävä huolj, jottei ne peässeit jäykistymmeä. Ko mänj matikkakokki koke-moa, pitj olla kelkas vesipönttö, mih hetj panj kala. Samo ryssii kokkies olm soav. Pienet kalat mätettii korrii kottii vietäväks. Pöntöst ja soavit hetj satkoa. Ain vai viest vettie.

Näi kerättii kalloj tarpeline meärä. Helmikuu alkupuolel kutuki loppu ja sillo poastoaja alkais ne ollit kaikki kallit Pietäris.

Olj pitkä tynnyröit, mitkä pantii pitkällie rekkie. Ries olj heinii, jot tynnör pysy hyväst eikä vesj peäst jeätymmeä. Tynnöri yläreunas olj runti, mist pantii vettä sisseä ja siit mätettii kalat kans.

Matikkakuljettaijii olj ain kymmenkunta hevosta peräkkäi. Yöaikan piettii kalat verkkosatkois, ens

Mäkräjärves, sit Lempolajärves. Tynnörii kallistamal soatii kalat helpst valumoa satkoa ja sirpa kans mätettii takasi."

Kovalla pakkasella muutettiin vesi vielä kerran Pargalassa tynnyreihin, mutta kaloja ei enää laskettu järveen. Kun matkan varrella joutui pysähtymään, piti vaikka piiskan varrella hämmennellä tynnyrin sisustaa, jotta vesi pysyi liikkeessä. Mikäli kala oli päässyt kuolemaan, ostaja otti sen kämmenelleen ja sanoi "kala nukku, nukku" eikä huolinut sellaista.

Pietarilaisia välikauppiaita eli parisniekkoja saattoi tulla vastaan kymmenisen kilometriä ostelemaan kaloja jopa Vartiomäkeen asti. Tämä sijaitti 25 km ennen Pietaria. Joskus myytiinkin heille. Useimmilla oli kuitenkin tarkoitus tuoda kotiin pietarilaisia tavaraa. Kalat vietiin Pietariin asti.

Elävät kalat vietiin satkoille, so. Nevan kaupungipuoleisella rannalla olevaan Vantalkkuun, joka oli pieni kanava, missä oli kalasatkoja. "Se olj kivantaine jok", selitti Matti Musakka. Pyhäjärveläisillä kalanviejillä oli sarkaviitat

päällään ja "kussakat" vyöllä. Kerrotaan, että kun tällainen sarkaviittainen mies meni toimistosta hakemaan rahojaan, siellä oli suuret lattiat ulottuvat peilit, joista näki sarkaviittaisen, ja he sanoivat: "Katsoha, noapurimieskii o teäl."

Kun kalat oli myyty, ostettiin kuormallinen tavaraa kotiin vietäväksi. Monella matikkakuljettajalla

oli pientila ja viljely vähäistä. Oman pellon viljat olivat joulun jälkeen loppuneet.

Näin matikkakau-pan avulla ansaittiin kevätpuolen vilja. Toipa "matikkaka-

raht" lisäksi kultarahoja-kin, jotka pidettiin paperiin käärittyinä rahapussissa.

Lähde: Lahnavalkaman lapset, 2010

KUVAT: MUSEOVIRASTO/ KANSATIETEEN KUVAKOKOELMA

Mateenkalastusta, miehet avannon ääressä verkko-lapioineen, sumppuineen ja säiliörekineen.

Suruviestit

Rakkaamme

**Anja Olga
MÄKINEN**

o.s. Kiiski

s. 27.5.1930 Pyhäjärvi Vpl.
k. 21.12.2019 TurkuKaivaten
**Arto ja Maijaleena
Arja
Muut sukulaiset ja ystävät***On Jumalan kädessä ihmisen tie,
Hän matkamme määrää ja kotihin vie.*

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa. Lämmin kiitos osanotosta ja kiitos myös kaikille äitiämme hoitaneille.

Muistokirjoituksia

Rakkaamme

**Hellä Vappu
TUOMISAARI**

o.s. Haapasaari

s. 6.5.1930 Vpl. Pyhäjärvi
k. 21.12.2019 PoriKaivaten
**Sirpa, Tiina ja Marja-Leena
perheineen
Muut sukulaiset ja ystävät***Et ole jättänyt meitä, et ole vaiti,
olet lintujen laulu taivaalla,
olet kuiskaus viljapellolla
olet henkäys rakkaittesi poskella.*Kirkon Sanoma **Mitä hyötyä on
kuulua kirkkoon?**□ **Tarja Kopalainen,**
tiedotuspappi
Sastamalan seurakunta

Sastamalan seurakunnassa vietetään kevään aikana kodeissa, kylätaloilla ja seurakunnan tiloissa yhteensä 45 kinkkerit. Kinkkeriä on seurakuntalaisuus, mitä se on ja mitä se voi olla.

Tunnettu tosiasia on, että kirkkoon kuuluminen koko ajan vähenee. Kirkosta erotaan herkästi ja jos minkälaisesta syystä. Usein kirkkoon kuulumisen hyödyllisyys kyseenalaistetaan. Jos seurakunnan järjestämä toiminta ei itseä kiinnosta, niin mitäpä sinne verorahoja kantaisi, haudataan pääsee muutenkin.

Pappina jotenkin häkellyn tämän hyötyajattelun edessä. Vai mahdanko olla jäävi sanomaan, kun seurakunnan palkkolistoilla olen? Toki yritän jotain myös tehdä sen hyväksi, että en ihan hyödytön kuluerä olisi. Mutta jos ajattelen asiaa kirkon jäsenyydestä käsin, niin hyötyminen kirkosta tuntuu vieraalta ajatukselta.

Minulle kirkko on aina ollut ennen kaikkea turvapaikka. Kirkkoon saan tulla oman elämäni eri tilanteiden keskeltä rauhoittumaan, lepäämään,

laulamaan ja kiittämään Jumalaa. Seurakunnassa voin kokea hengenheimolaisuutta toisten saman tien kulkijoiden kanssa. Voin olla hyödyksi ja antaa omat lahjani käyttöön yhteiseksi hyväksi. Jos elämässäni kohtaisin suurta surua, sairautta tai muita vaikeuksia, niin seurakunnan piiristä varmasti lähtisin tukea etsimään.

Minulle seurakunta on ollut koti nuoresta lähtien. Seurakunnassa ollessani ja eläessäni en todellakaan ole ajatellut, että olen siellä saamassa vastinetta verorahoilleni tai käyttämässä palveluja. Sen sijaan seurakunta on aina ollut minulle yhteisö johon haluan kuulua ja jota haluan olla rakentamassa.

Seurakunnan tehtävä on kertoa Jumalan rakkaudesta ja kannustaa lähimmäisenrakkauteen. Millä tavoin seurakuntalainen voi olla tässä tehtävässä mukana? Sitä mietitään tämän kevään kinkereillä. Uskon, että uusien mahdollisuuksien avautuu. Innolla odotan näitä keskusteluja.

Verotulot ovat toki seurakunnalle tärkeitä. On hienoa, että vielä löytyy niitä, jotka haluavat kuulua kirkkoon ja maksaa veroja. Ja kyllähän niistä verorahoista hyötyä on. Hyöty ei kuitenkaan palaudu suoraviivaisesti takaisin maksajalle, vaan hyödyn saa joku toinen. Ehkäpä jopa joku sellainen, joka ei edes kuulu kirkkoon. Sillä kaikki ovat tervetulleita, jäsenkirjaa ei kysellä, jäsenkirjaa ei kysellä. Jeesuksen seuraajina meidän ei myöskään tule kysellä mitä hyvää saamme itsellemme, vaan mitä hyvää voimme toisille tehdä ja antaa.

Pyhäjärvi-juhlat ja Lavian karjalaisten toiminta. Hän teki myös monta reissua vanhoille kotipaikoille Pyhäjärvellä.

Kunnon heikentyessä tuli eteen muutto Laviassa ensin Kotirantaan ja sieltä myöhemmin Aleksinohoviin. Häntä oli mukava käydä katsomassa, hoitajat olivat mukavia ja elivät täysillä isän matkassa.

Matilla oli elämässä paljon vastoinkäymisiä - evakoon lähteminen, puolison menettäminen ja tyttären

yllättävä kuolema. Kuitenkin hän säilytti valoisan elämänsenteen loppuun asti. Lähellä sydäntä olivat lapsenlapset Johanna, Eija, Timo ja Lasse sekä lastenlastenlapsi Elli.

Matin ajatukset olivat teräviä loppuun asti. Hän kuoli Laviassa 6.5.2019.

**Anne Hietoja ja
Seppo Pärssinen,**
Matti Pärssisen lapsetRakkaamme, äitimme,
mummomme**Martta
IMMONEN**

o.s. Tenkanen

* 27.7.1928 Pyhäjärvi Vpl.
† 2.1.2020 Alastaro*Karjalan kunnailta alkanut tie,
On kuljettu vanhuuden iltaan,
nyt päättynyt on elon tie.
Valkein siivin enkelit hellästi kantaen.
Sinut taivaan kotiin vie.*Rakkautella muistaen
**Kristiina, Kirsti, Katriina,
Leena, Toivo, Ismo,
Marjo, Mervi ja Marko
perheineen**

Siunaus toimitettu läheisten saattamana 1.2.2020 Alastarolla. Lämmin kiitos osanotosta.

**Ilkka Matti Pärssinen
1938-2019**Isämme **Matti Pärssinen** syntyi vpl. Pyhäjärvellä, Enkkuaalla 2.12.1938 Emilia ja Juho Pärssisen perheeseen. Perhe lähti sotaa pakoon Matin ollessa vuoden vanha. Perhe palasi takaisin, mutta joutui lähtemään toisen kerran Koskenpäälle Matin ollessa 4,5 vuoden ja Helvi-siskon 9 vuoden ikäisiä. Vanhemmat toivat karjan ja lapset laitettiin sukulaisten mukaan. Lasten kaulaan laitettiin lappu, jossa luki syntymäaika, kotipaikka ja vanhempien nimet. Kuu-kauden kuluttua evakkoon lähdöstä perhe kohtasi toisensa.

Uusi koti löytyi Satakunnasta Laviasta, kun vanhemmat ostivat vapaehtoosella kaupalla 1.5.1946 tilan Mustajoen kylästä. Karhijärvi ja lasten lyhyt koulumatka houkuttelivat Laviaan lähdeksi.

Matti kävi kansakoulun, Kankaanpään kansanopiston ja maamieskoulun Siikaisissa. Asepalveluksen hän suoritti Turussa.

Matti otti aikanaan tilan nimiinsä. Kouvatsalta löytyi Sinikka-puoliso, Perheeseen syntyi kolme lasta, Seppo, Päivi ja Anne. Vuonna 1974 perheen arki kuitenkin muuttui puolison kuollessa. Elämä jatkui isovanhempien kanssa samassa taloudessa. Matti avioitui uudelleen vuonna 1981 Marja-Liisan kanssa ja pikkusisko Tuula syntyi 1982. Seppo jatkoi tilan pitoa. Matti, Marja-Liisa ja Tuula muuttivat Lavian keskusta.

Matti oli mukana politiikassa ja sen myötä erilaisissa luottamustehtävissä. Hän harrasti hiihtoa ja oli kiinnostunut luontoon liittyvistä ilmiöistä. Mökki Karhijärven rannalla oli hänelle, kuten oli ollut hänen vanhemmilleenkin, mieluisa paikka. Kirjoittaminen oli hänelle tärkeä harrastus, hän kävi kirjoittamispiireissä ja kirjoitteli erilaisuus julkaisuihin. Kaikki karjalaisuuteen liittyvät asiat olivat hänellä lähellä sydäntä, mm.

Rakkaamme, rakennusmestari

**Pauli Alpo
RANTALAINEN**S. 6.9.1924 Käkisalmi
k. 5.1.2020 Lahti*On ikävä, jota ei voi ilmaista,
on kaipausta, jota mitkään teot
eivät voi täyttää, on rakkautta,
joka ei vaadi muuta kuin
sydämen hiljaisuutta.*

Meeri

*Lepää rauhassa. Kaikki on hyvin.*Juhani ja Leila
Kirsi
Katri, Tomi, Erika ja Olivia
Jyrki ja Kaisa
Esa, Tiina, Saga, Enni ja Aino
Elina, Tuomas ja Venni
Jarmo ja Helena
Meliina
Miro ja Ella
sukulaiset ja ystävät

Siunattu läheisten läsnä ollessa. Kiitos osanotosta. Kiitos kaikille Paulia hoitaneille.

Hellä Vappu Tuomisaari 1930–2019

sotilaiden muonituksessa ja osallistui jatkosodan lopussa karjan evakuointiin. Näistä tehtävistä hänelle myönnettiin myöhemmin rintamaveteraanitunnukset ja v. 2019 Suomen Valkoisen ruusun ritarikunnan I-luokan ansioristi.

Hellä syntyi Vpl. Pyhäjärven Ylläppäessä **Toivo** ja **Anna-Liisa Haapasaa-**ren perheeseen viidentenä lapsena. Hänen jälkeensä syntyi pikkusiskoja vielä neljä lisää. Hellä oli seitsemän vuotias, kun isä kuoli, ja Anna-Liisa jäi yksin yhdeksän lapsen kanssa. Nuorin tytär syntyi isän kuoleman jälkeen. Vanhemmat lapset auttoivat äitiä tilan töissä ja Hellä autteli parhaansa mukaan navetassa ja pikkusiskoja paimentaen.

Sitten alkoi talvisota ja perheen oli lähdettävä evakkoon Pohjanmaalle Alavudelle. Väli rauhan aikana perhe palasi takaisin Pyhäjärvelle. Tällöin nuori Hellä palveli Ylläppäessä

remontoivat Jokiniemen tilan.

Hellä oppi äidiltään ahkeruuden merkityksen ja tottui tekemään työtä pienestä pitäen. Ensin sota-aikana hän oli siinä sotilaiden muonituksessa ja Luvialla asuessaan lääkäriperheen lastenhoitajana. Hellä teki monenlaisia töitä Porin Säästöpankissa ansaitakseen itselleen ja lapsille ylimääräistä. Näiden lisäksi Hellä ompeli tilaus töitä asiakkaille. Aikuisiällä Hellä halusi hankkia itselleen koulutuksen johonkin ammattiin ja hän pääsi kurssikeskukseen opiskelemaan keittäjä-kylmäkokki. Näitä töitä hän sitten teki eläkeikänsä asti.

Hellä teki myös ahkerasti käsitöitä: ompeli, virkkasi, kutoi kangaspuilla ja neuvoi. Yhdeksän lastenlasta sai viettää mummun ja papin luona monet lomat, ja me kaikki saimme nauttia Hällän hyvistä herkuista. Monen monta joulua saimme viettää Laviassa mummulassa.

Hellä oli Ylläppään Haapasaa- sukuseuran

perustajajäseniä ja toimi vuosikausia seuran sihteerin-rahastonhoitajana. Hän kävi kymmeniä kertoja vieraillessaan ”kotona” Karjalassa Ylläppäessä, kunnes ei voinut enää terveydellisistä syistä matkustaa. Viimeiset vuotensa Hellä asui Porin suomalaisessa palvelukodissa.

Hällän rakkain lapsuuden ystävä ja leikkiveri oli naapurissa asuva Kiiskin Anja eikä tytöillä ollut ikäeroa kuin parikymmentä päivää. Lohijoen koulua käytiin yhdessä ja koko elämän ajan pidettiin yhteyttä puhelimitse, Pyhäjärvi-juhilla tai kyläilemällä. Anja soitteli joka vuosi ja kyseli kuuluisia. Anjan sukulaiset soittivat nähtyään Hällän kuolinilmoituksen, että leikkiverit olivat lähteneet taivasmatkalle samana päivänä. Tämä oli ihmeellistä. Ja nyt tässä lehdessä kaverukset ovat yhtä aikaa ristillä.

Äitiä ja mummua kaivaten
**Sirpa Katila ja
Marja-Leena Tuomisaari**

Martta Immosen muistolle

Äitimme **Martta Immonen** (o.s. Tenkanen) syntyi 27.7.1928 Vpl Pyhäjärvellä ja kuoli 2.1.2020 Alastarolla. Äiti oli nelilapsisen perheen kuopus. Karjalasta äiti joutui lähtemään kaksi kertaa evakkoon. Elämä kuljetti äitiä evakkomatalla useille paikkakunnille, elämän rauhoittunutta koti oli aluksi Huittisissa.

Elämänkumppaniksi äiti löysi isämme Reinon, jonka kanssa avioitui 1952 Huhtamon kirkossa. Yhteinen elämä vei heidät aluksi Lieksaan isän työskennellessä siellä rajavartijana. Lieksasta äiti ja isä muuttivat Jämsään, missä heille syntyi neljä tyttöä. Vanhempien mielessä oli haave omasta maatilasta ja vuonna 1959 se toteutui, kun he ostivat pienen maatilatilan Alastarolta, Ilolan kylästä, keskeltä kaunistu luontoa ja rauhaa. Äiti synnytti perheeseen vielä 5 lasta, kaksi tyttöä ja kolme poikaa. Meitä lapsia on siis kaikkiaan yhdeksän, ja joukossa on kahdet kakso-setkin. Ikäerot eivät olleet suuria, joten äidillä oli kädet täynnä työtä meitä lapsia ja karjatilaa hoitaessa, kodissa, jossa ei vielä tuolloin ollut edes sähköä.

Äidillämme oli valtava määrä energiaa, kodin ja karjatilan hoitamisen lisäksi hän teki valtavat määrät käsitöitä. Häneltä sujuivat kaikenlaiset käsitöitä, ei varmaankaan ole sellaista käsitöitä, jotka

jota äiti ei olisi eläessään tehnyt ja taitanut. Äiti ompeli vaatteita, kutoi neuleita ja kankaita, mattoja, poppanoita, nypläsi, virkkasi sekä teki kanavatoita, ristipistoja, kirjailuita, jopa erilaisia koruja.

Kansallispukujenkin kankaat äiti kutoi itse. Hän teki eläessään niin monta Pyhäjärven pukua, ettei enää edes itse pysynyt laskuissa mukana. Tuuterin puvun sai valmistajaislahjaksi jokainen naispuolinen lapsenlapsi, joita on kahdeksan. Viimeisen Tuuterin puvun äiti teki 85-vuotiaana.

Käsityöt olivat äidille eräänlainen rentoutumis- muoto ja ulospääsy ras- kaasta arjesta, nykyään käytettäisiin varmaan termiä terapia. Monesti mietimme äidin kanssa vielä viime vuosina, mitä kaikkea hän olisikaan saanut aikaan, jos olisi ollut nuorempi, kun nykyään on saatavilla huomattavasti enemmän kaikkia käsityö- materiaaleja ja -malleja. On sanomattakin selvää, että äiti todella rakasti käsitöitä.

Äidille toinen rakas asia oli karjalaisuus. Hän oli sydänjuurillaan kiinni Karjalassa kuolemaansa asti. Viime kesänä joukko jälkipolvea teki matkan äidin kotikonnuille Saaruun, ja äidille olivat terveiset sieltä kovin tärkeät. Äiti olisi itsekään halunnut vielä matkaan, mutta ymmärsi

itsekin, ettei voimansa olisi enää riittäneet. Äiti oli hengessä mukana meidän matkamme aikana. Nykytekniikan avulla saimme äidille kuvattua materiaalia, jonka välityksellä hän pääsi itsekin kokemaan osan matkastamme. Äiti oli mielissään siitä, että Karjalassa on alettu kunnostaa taloja ja rakennettu uusia, jotta paik- kat eivät pääse enempää ränsistymään.

Karjalaiset juuret omaavana äiti oli myös taitava ruuanlaittaja ja leipoja. Kun hän tuli vierailulle, ei kulunut aikaakaan, kun oli kulunut aikaakaan, kun oli pian pakastin pullollaan karjalanpiirakkaa, pullaa ja sämpylää. Äiti oli todellinen tehokas.

Äiti eli suurimman osan elämästään Alastarolla, lähes 60 vuotta. Maatilalta äiti muutti Alastaron keskusta isän kuoltua 1998. 18 vuotta vierähti rivitaloasunnossa käsitöitä ja askarteluja tehden. Lisäksi äidillä oli vilkas sosiaalinen elämä, paljon ystäviä ja sukulaisia, joiden kanssa hän oli aktiivisesti tekemisissä. Hän osallistui monille kotimaan retkille ja teatterimatkoille. Matkoja synnyinseudulle Karjalaa äiti teki kolme.

Äiti luki paljon ja oli kirjaston ahkera käyttäjä. Lehtiä seuratussaan äiti otti talteen kaikki sukulaisista ja tutuista kertovat

kirjoitukset ja kokosi niistä kaksi valtavaa leikekirjaa meille jälkipolville ihasteltaviksi. Äiti lahjoitti jonkin verran kädentöitä Alastaron seurakunnalle myyjäisiin. Äidillä ei ollut tapana antaa periksi eikä valittaa. Äiti oli elämänsä tyytyväinen.

Muutama vuosi sitten äidin vointi heikkeni sen verran, että hän kaipasi turvaa ja muuttikin palvelukeskuksen asuntoon Alastarolla. Siellä äiti sai viettää elämänsä lähes loppuun asti, vain viimeisen kuukauden hän joutui viettämään sairaalassa ja hoivakodissa.

Äiti ja äidin karjalaisuus jatkaa elämää meissä yhdeksässä lapsessa, 22 lastenlapsessa, 12 lastenlastenlapsessa. Kiitos äiti, että olit juuri meidän äiti, ja jaksoit olla sitä näin pitkään. Muistot ja kiitollisuus ovat sydämässämme.

LAPSET

Anja Olga Mäkinen

o.s. Kiiski 27.5.1930-21.12.2019

"Synnyit Vpl. Pyhäjärvellä Ylläppään kylässä Laatokan rannalla toukokuun lopussa 1930, lapsuudenperheesi esikoiseksi. 80 vuotta sitten ollessasi 9-vuotias lähdit äitisi Iidan ja pienen Eeva-sisaren kanssa ensimmäisen kerran evakkoon kotoa Karjalasta. Arvi-isä oli jo rintamalla. Evakkomatalla syntyi Antti-veli, 1941 Alavudella. Palasitte vielä takaisin kotiin Karjalaan, kunnes kesällä 1944 koti oli jätettävä viimeisen kerran. Evakossa Luvialla 1946, syntyi vielä Heikki-veli. 1947 perheelle osoitettiin pieni maatila Huittisten Karhinien kylästä. Sinä olit silloin jo lähes aikuinen, lähdeksä jo vähitellen omille siivillesi.

Kuljit nuorena eri puolilla Suomea mm. pohjoisessa Suomussalmella ja Tampereella, mutta Karhinienmeltä löytyi puoliso Erkki ja menitte naimisiin 1956. 50-luvun lopulla tulitte Turkuun Portsaan. Perheeseen syntyivät lapset Arto ja Arja. Elämäntyösi Turussa oli hoitaa lapsia kotona. Lapsista pidit paljon. Myöhemmin toimit laivasiivoojana. Sait monia hyviä ja terveitä vuosikymmeniä eläkkeellä ja huolehdit perheestäsi ja puolisoistasi Erkistä hänen kuolemaansa asti kymmenen vuotta sitten. Hyvissä voimissa sait olla suunnilleen 85-vuotiaaksi asti. Sitten kunto alkoi heiketä ja liikuntakyky meni. Ihailtavalla elämäntahdolla ja tarmolla tulit vielä vuoden sairaalassa olonkin jälkeen takaisin kotiin ja pärjäsit kotiauton ja läheistesi avustuksella kesään saakka."

Anjalle tärkeintä ja rakkainta elämässä oli oma koti ja perhe, puoliso Erkki ja lapset Arto ja Arja sekä Majaleena. Määrätietoisesti hän johdatti perheensä elämää. Nyt Anja, rakas äiti, anoppi, sisar, tati, ystävä on poissa. Pitkä ja vaiherikas elämä on päätynyt. Kaipaamme hänen iloaan, hymyään, elämänjanoaan ja tarmoaa. Muistelemme lämmöllä määrätietoista tahtoa sekä äärimmäisen hyvää ja tarkkaa muistia. Enää emme voi soittaa Anjalle, kun pitäisi kysyä jotakin vanhaa tai uutta asiaa. Meillä kaikilla on mielissämme syvä ilo ja kiitollisuus. Saimme häneltä paljon: rakkautta ja huolenpitoa, aikaa ja ajatuksia, rukouksia hyvän Jumalan puoleen. Saamme uskoa, että rajan toisella puolenkin hän ajattelee meitä ja rukoulee puolestamme yhdessä muiden jo aiemmin edesmenneiden rakkaittemme kanssa.

Yliä toukokuussa syntymäpäivänsä aikoihin Anja oli pirteässä kunnossa kotonaan. Kävimme perheeni kanssa onnittelemassa. Vierailumme oli meille kaikille tärkeä. Anja leikki pikku-Toivon kanssa ja jutteli Ellalle ja Aarolle kysellen heidänkin kuulumisiaan. Annoimme lähtöhalu- uksen ja sanoimme toisillemme, nähdään taas. Anja tote- si jälleen kerran: Tulkaa taas käymään.

Olen todella kiitollinen viimeisestä tapaamiskerras- tamme marraskuun lopussa Kaskenlinnan sairaalassa. Minulla oli ollut jo pidemmän aikaa mielessä, että haluaisin antaa tädilleni ehtoollisen ja siunata hänet, nyt kun voimat olivat jo vähissä ja tiesin, että se olisi hänelle tärkeää. Eeva-sisko oli ystävänsä Lean kanssa rukoillut etu- kääten tapaamisemme puolesta.

"Saamme uskoa, että Jumala oli kuullut rukouksen ja Jumalan armosta saimme kanssasi ihmeellisen hyvän hetken. Kun tulin huoneeseen heräsit ja tunsit minut. Sanoit, Harrihan se sinä. Juttelimme vähäsen ja lauloimme tuttuja virsiä, ainakin Päivä vain ja Kiitos sulle Jumalani. Sait ehtoollisen ja lopuksi siunasin sinut Herran siunauksella ja rukoilimme sinun ja läheistes puolesta. Se oli kaunis ja ihmeellinen hetki. Kiitos Jumalalle siitä."

Ikävän ja kaipauksen keskellä olemme kiitollisia siitä, että Jumala armahti sinua ja kutsui sinut kauniisti jouluksi taivaan kotiin, ikuisen iloon ja rauhaan taivaalliseen joulujuhlaan. Olit valmis jättämään tämän maailman. Paljon kokeneena ja elämässä nähneenä. Luottamus Hyvän Jumalan huolenpitoon oli sinulla turvana koko elämän ajan myös päivien vähetessä."

Saatoimme Anjan viimeiselle matkalle Hyvän Jumalan huomaan. Hänen armolliseen syliinsä me saimme hänet siunausten saattelemana kantaa. Luottamuksen ja uskon Jumalan huolenpitoon hän oli saanut jo lapsuudenkodistaan. Tätä uskoa ja luottamusta Jumalan huolenpitoon monissa elämän eri vaiheissa todella tarvittiin.

"Kiitos sinulle Anja kaikesta. Kiitos Jumalalle henosta elämästäsi. Annoit meille hyvän esimerkin turvautumisesta Jumalan huolenpidon varaan kaikissa elämän tilanteissa. Antakoon Jumala meillekin uskon lahjan ja rohkeuden luottaa hänen johdatukseensa elämässä ja kuoleman kohdatessa. Sinä Anja saat olla Turvassa Jumalan sylissä. Hänen enkelin- sä kantakoot sinut autuaitten joukkoon. Jatkamme elämäämme iankaikkisen elämän ja jälleennäkemisen toivossa. Emme sano hyvästi vaan näkemiin! Nähdään kerran taivaassa!"

Harri Ruskeepää

Liedon srk. kappalainen, Anjan veljenpoika

Otteita siunauspuheesta,
Kärsämäen kappeli, Turku 11.1.2020,
[toimituksen lyhentämä]

Pauli Alpo Rautalainen 1924–2020

Rakentaja on poissa

Rakennusmestari **Pauli Alpo Rautalainen** siirtyi ajasta ikuisuuteen Lahdessa 5.1.2020 kunnioitetavassa 95 vuoden iässä. Pauli syntyi 6.9.1924 Käkisalmella Yrjön ja Ainon toisena lapsena. Äiti-Aino (o.s. Pihlaja) oli kotoisin Kauhajoelta. Äitinsä Pauli menetti alle kymmenen vuoden iässä.

30-luvun alussa isä-Yrjö sai Pyhäjärven Valkeamäen kylästä ”kylmän tilan” ilman rakennuksia, peltoa ja kunnon metsää. Pikku Pauli osallistui uudistilain raivaukseen ja rakentamiseen minkä jaksoi. Niissä töissä pojan varsi vankistui ja työkalut kävivät tutuiksi. Rakentaja aloitti pitkän linjan jo alle kymmenvuotiaana. Sotavuosiin mennessä oli Paulista kehkeytnyt nuoresta iästään huolimatta jo aimo metsuri.

Kotimökin vierestä kulkevalla Käkisalmi-Rautu-radalla vilkastui liikenne linnoitustöiden takia Talvisodan alla. Tuolloin jo viisilapsinen perhe päätti lähteä vapaaehtoisesti evakkoon. Paulin ensimmäinen evakkotaival johti Karvialle. Tilanteen hieinan rauhoituttua palasi perhe takaisin – hetkeksi. Todellinen evakkomatka alkoi sitten tykkien kumun saattamana. Kohteenä oli jälleen Karvia. Väli-irauhasyksynä Pauli lähti veljensä perässä Petsamon nikkelikaivokselle tienpitoja remonttihuoneisiin.

Sotataipaleella nuorinta ikäluokkaa

Jatkosodan sytyttyä vaihtuivat 17-vuotiaan nuorukaisen työt vapaaehtoiseen palvelukseen vartiointi- ja ilmavalvontatehtävissä. Niistä hänet kuitenkin vapautettiin viiden kuukauden palvelun jälkeen alikäisyden vuoksi.

Asemasotavaiheen alettua muutti Paulin perhe takaisin Pyhäjärvelle, jossa korjattiin kotipaikkoja vierasmaalaisen vuokralaisen jäljiltä ja rakennettiin uusia toivoen, että hyvin edenneet sotatoimet estävät jatkossa kutsumattomat vieraat.

Sitä Pauli lähti myös varmistamaan Laatokan Rannikkoprikaatiin 10.3.1943. Siellä hänestä kouluttiin tykkimies rannikkotykökistöön. Tehtävä sodan aikana oli viestimies. Hän palveli asemasotavaiheessa Käkisalmen Vahtinmessä, Taipaleenjoella ja Äänisniemellä.

Perääntymisvaiheen alettua Paulin yksikkö liitettiin kenttätykökistöön ja siirrettiin Laatokalle. Paulin sotatoimet jatkuivat Laatokan luoteisrannan

mahdollisen mairinnou- sun vastatoimien valmistelussa. Aselevon jälkeen Pauli vältti onnekaasti Lapin sodan, vaikka moni hänen ikätovereistaan – nuorimmasta sotapalvelukseen joutuneesta ikäluokasta – sinne käskettiin.

Paulin sotataival päättyi kotiutukseen 20.11.1944 Somerolla. Erorahoja hän kuittasi 560 markkaa ja siirtoväen huoltotoimistosta hän sai manttelin, turkislakin, nahkarukukset ja jalkarätit. Ei kovin häppöinen palkka vuoden, kahdeksan kuukauden ja 11 päivän palvelusta mutta tärkeintä oli, että mies oli ehjä ja kuntoisuusluokka A1.

Savotat ja jälleenrakentaminen kutsuivat

Kuntoa tarvittiinkin, sillä savotat kutsuivat. Aikansa Pauli kierteli metsä- ja peltoissa Someron seudulla, mutta sitten veljekset lähtivät Lappiin, jossa oli isoja savotoita ja jälleenrakennustyötä riitti saksalaisten tulitöiden jäljiltä. Siellä Pauli havaitsi ymmärtävänsä talon piirustuksista enemmän kuin että niitä ei saa repiä, mikä ennakoitua tulevaa timpurin uraa ja vähän pidemmällekin.

Lapinreissulta palattuun Pauli tapasi perheensä lopullisesta sijoituspaikasta Huittisista. Perhe oli saanut asutustilan, jossa oli vähän peltoa ja puuta asuinrakennuksen ja saunan tarpeisiin. Pauli ryhtyi timpuriksi ja rakensi ensimmäisen talonsa omalle perheelleen. Seuraavaan kohteeseensa hän muurasi, muuraria odotellessaan, piipun. Totesi muurari saavuttuaan, että piipun muuraja muuratkoon myös uunit. Näin työ opetti tekijäänsä.

Siirtolaisten asutustoiminnan takia maassa oli pula rakentajista ja se sopi Paulille erinomaisesti. Käytännön taitoja hänellä jo oli ja lisäoppia hän haki muurarin ja timpurin oppikirjoista sekä työnjohtajalle tarkoitettua laskennan ja rakennusaineopin kirjokursseista. Algebran saloihin johdatti naapurin lukiolaistyttö.

Timpurista rakennusmestariksi

Pauli oli tanssi- ja laulutaitoinen seuramies, jollaisille oli kysyntää sodanjälkeisinä mieskatovuosina erilaisissa iltamatapahtumissa. Huittisten Karjala-seuran tapahtumien järjestelyihin osallistui myös eräs musikanlahtelainen Ilmi-neitokainen (o.s. Kaasalainen), jonka kanssa Pauli sovitteli tanssiaskeleensa alttarille

asti 1.10.1950.

Mikkeliin Pauli rakensi tädilleen omakotitalon, jonka yläkertaan nuori pari muutti. Vuonna 1951 näki päivänvalon esikoinen Juhani. Seuraava rakennus- ja muuttokohde oli isän omakotitalo Nastolassa. Sen piirustukset Pauli laittoi omin päin uusiksi, kun asutustoimiston tyyppikuvat eivät kelvanneet. Perhe lisääntyi Jyrki-pojalla 1953. Tässä vaiheessa Pauli katsoi saaneensa käytännön oppia riittävästi ja kouluttautui rakennusmestariksi mottona, että ”voin tehdä timpurin töitä mestarinakin”.

Pauli sai viran asutustoimiston rakennusmestarina Joutsassa. Siinä toimessa hän sai nähdä asutustoiminnan nurjankin puolen. Empaattisena ihmisenä hän jopa asensi omalla ajallaan ikkunat kesken jääneeseen taloon, jotta saatiin virallinen rakennustarkastus hyväksytyksi loppuun suoritettua.

Itä-Hämeen Maanviljelysseuran rakennussuunnittelija oli Paulin seuraava toimi Lahdessa. Samaan aikaan perhe muutti kerrostaloon, mutta se asumistapa ei itselliselle rakentajalle oikein sopinut. Niinpä seuraava posti oli Hämeen Läänin Maanviljelysseura Hämeenlinnassa. Asunto löytyi Vanajan Asevelikylästä, josta löytyi myös sopiva tontti ensimmäistä, itse suunniteltua ja rakennettua omakotitaloa varten. Pannan pohjimmainen Jarmo ilmaantui 1961.

Ensimmäiseen omaan taloon muutettiin 1964. Maanviljelysseuran jälkeen Pauli suunnitteli rakennuksia itsenäisenä yrittäjänä. Ensimmäinen talo myytiin ja perhe muutti Parolaan. Sieltä käsin Pauli oli YIT:llä työnjohtajana ja vanhemmat pojat kulkivat kesäaikana mukana samassa porukassa hanslankarin hommissa.

Matka jatkui takaisin Lahteen, josta Pauli sai paikan kaupungin vesilaitoksen verkostosuunnittelijana. Työnäytteeksi riitti laskea putkilinjan korkomerkit Klubi-askin kanteen timpurinkynällä paikan päällä. Kenttäkelppoisuus osoittautui siis riittäväksi työ- ja edustus-tehtävissä. Pauli oli hiihtomiehiä ja edusti kunnialla vesilaitoksen joukkuetta.

Talo toisensa jälkeen

Pirttiharjuun valmistui seuraava talo, jonne muutettiin 1974. Se oli todellinen puuseppä-hartiapankkirakentajan taidonnäyte, sillä ainoastaan luvanvaraiset putki- ja sähkötyöt

teetettiin. Kaiken muun Pauli teki itse ikkunanpokia, lasituksia ja ovia myöten.

Aika oli sopiva omakotirakentamiselle Lahden kaupungin kaavoittaessa pientalotontteja viljalti. Niinpä edellinen myytiin ja Pauli kävi seuraavan kohteen kimppeun: Hennalaan nousi komea kaksikerroksinen, jyrkkäharjainen talo. Hartiapankkirakentajille niin tyyppinen väliaikaisasuminen ja jatkuva muuttaminen kävivät lopulta ylivoimaisiksi: Paulin ja Ilmin tiet erosivat.

Rakentajanvietti ei silti Paulia jättänyt rauhaan. Mies halusi tehdä sitä mitä parhaiten osasi. Seuraava sopiva tontti löytyi Nikkilästä ja neljäs omakotitalo alkoi nousta. Tässä vaiheessa Pauli törmäsi tanssilattialla – missäpä muuallakaan – Meeriin, jonka kanssa Pauli löysi sekä yhteiset sävelet että liiketoimet: talo valmistui hyvässä yhteisymmärryksessä yhteisellä rahoituksella eikä tilinpidossa enää ollut epäselvää kohtaa.

Yhteisymmärryksessä valmistui myös seuraava talo Renkomäkeen. Meeri oli hankkeessa mukana suunnitteluvaiheesta alkaen eikä lopputuloksen laadusta, toiminnallisuudesta tai asuttavuudesta ollut kahta sanaa. Viides kerta toden sanoi ja Pauli siirtyi eläkeharrastusten pariin kesällä 1989.

Monitaitoinen ja hyvähuumorinen

Jos rakentamista ei lasketa, rakkain harrastus Paulille oli musiikki ja laulaminen eritoten. Hän oli perustamassa Lahden Sotaveteraanikuoroa. Kuoro konsertoi ahkerasti ja kuorolaiset puolisoineen tekivät riemukkaita retkiä aina Bahamasaaria ja Kanadaa myöten.

Iän karttuessa lyheni myös askel ja Meerin tukea tarvittiin enenevässä määrin. Meeri teki sen, minkä veteraanitkin aikanaan: kaveria ei jätetä. Paulilla oli onni saada parasta mahdollista 24/7-hoivaa vuosien ajan, mihin mitkään kotihoitajat, palvelukodit tai laitokset eivät ikinä olisi pystyneet.

Pauli oli monitaitoinen mies: vahva varreltaan, kätevä käsistään, hyvä hokottimistaan, lieto laulajana, kykenevä kynällään ja lupsakka luonteeltaan. Ja ennen kaikkea hän oli huumorimiehiä. Aivan loppuun asti, kuolinvuoteellaankin.

Paulin mukana siirtyi muistoihin kattava pala evakkohistoriaa. Pauli kuului ikäluokkaan, joka sai konkreettisesti tuta lähes yhtä jalkaa isänmaan satavuotisen itsenäisyystaipaleen kanssa pulavuodet, sotaretket, evakkotien, jälleenrakennuksen, irtautumisen idän ikeestä ja Suomen elintason huiman nousun. Pauli koki ja näki tuon kaiken.

Kiitollisena muistellen,
Jyrki

Timanttihäät

Helmikuun 28. päivänä tulee kuluneeksi 60 vuotta siitä kun **Seija Eronen** ja **Antero Pärssinen** vihittiin Huittisten kirkossa.

Juhlat perhepiirissä ja Salpausselällä.

Pienen tytön muistikuvia talvisodan evakkoajasta

KUVAT: NOITERMAAN SEUDUN HISTORIikki, VAELLUSVUODET

Evakkojuna toi pyhäjärveläiset Alavudelle.

□ Anna-Liisa Heikkilä

Marraskuun lehdessä kerroin syksyn 1939 tapahtumista ja evakkoon lähdöstä. Lupasin jatkoa, "...jos Luoja suo terveyttä ja voimaa..." Jatkoa syntyi yllättävän helposti. Omiin muistikuvieni tukena olen käyttänyt Noitermaan seudun historiikin Vaellusvuodet-kirjaa, ja sieltä erikoisesti serkkujeni Kertun ja Lauran päiväkirjamerkitöjä.

Tulo Alavudelle

Pitkä juna pysähtyi vihdoin pääteasemalleen. Härkävaunumme ovi avattiin ja oviaukon eteen asetettiin jälleen lankkusilta. Nyt sitä pitkin kulki alaspäin nuhraantunut joukko äitejä ja lapsia. Oli kirkas talvinen pakkaspäivä ja muistan, miten valo häikäisi pitkään hämärään tottuneita silmiä. Olin jo oppinut vähän lukemaan. Niinpä osasin aseman seinästä lukea sanan: Alavus.

Saimme mahdollisesti siinä aseman lähellä jotain kuumaa keittoa syöäksemme, siitä en ole varma. Kohta kuitenkin kuorma-auto kuljetti meidät, Kertun muistiinmerkinnän mukaan "Rinteen koululle Jokivarren kylään". Sieltä, tyhjennetyistä luokkatilasta, johon tulijat asettuivat, minulla on selkeä muistikuva. Seisoin ja katselin, kun iäkkäät isäntämiehet kulkivat tulijoiden joukossa ja valikoivat, keitä ottaisivat mukaansa. Pienessä mielessäni se tuntui pahalta. En voinut silloin tietää, että vastaanottajille oli annettu määräys majoittaa kotiinsa tietty määrä tulijoita johtuen talon koosta ja oman perheen suuruudesta.

Kohdallemme pysähtyi sitten isäntä, joka otti rekeensä ja ohjasi kotiinsa yhdentoista tulijan ryhmän. Olimme jo junassa istuneet vierekkäin ja nytkin olimme siinä yhdessä joukossa. Meitä oli kolmesta

perheestä ja jokaisesta vain osa perhettä. "Lautamiehen" Matikaiselta oli nuori Elina-äiti mukanaan lapset Helga 7-, Aimo 5- ja Jorma 2-vuotias. Perheen isä, Heikki, oli rintamalla ja isovanhemmat, Antti ja Anni oli evakuoitu eri paikkaan.

"Sedän lapsista" eli varhain orvoiksi jääneistä Pulakan sisaruksista olivat kanssamme rippikouluikäinen Laura, 14-vuotias Kerttu ja 11-vuotias Heikki. Vanhimmista sisaruksista Viljo oli rintamalla, Aili muonituslottana Sakkolasessa, Esteri lehmien kanssa taipaleella ja Reino vartiointitehtävissä kotikylässä.

Meidän perhettämme oli 45-vuotias Helena-äiti kanssaan 12-vuotias Pentti, minä, 7-vuotias ja 4-vuotias Aino. Isämme ja Veikko-veli oli määrätty olemaan kotiseudulla, isä vartiointiryhmässä ja Veikko viestitehtävissä. Aura oli Esterin tavoin lehmienkuljetusjoukossa. Kukahan huolehti

Matikaisen lehmistä, vai huolehtiko kukaan?

Me, Rinteen koululta tuki tuntemattoman isännän kyytiin joutuneet päädyimme lyhyen rekimatkan jälkeen hänen kotiinsa, suureen, vaaleaan taloon maantien varressa.

Lainaus Kertun päiväkirjasta: "Seisoimme sanattomina suuren tuvan ovensuussa. Isäntä neuvoi meidät tänne yläkerran kamariin, josta saimme majapaikan. Kamarissa on pystyuuni, mutta yksinkertaiset ikkunat. Talonväki antoi patjoja ja peittoja. Teimme lattialle siskonpetin..."

Olimme tällä joukolla siellä ullakkohuoneessa vain muutaman päivän, sillä vinttiraput olivat aivan liian jyrkät ja houkuttelevat 2-vuotiaalle Jormalle. Ja olihan siellä hankalaa ja ahdasta. Niinpä Elina pääsi lasten kanssa muuttamaan tuvan vieressä olevaan "hellahuoneeseen". Huoneessa oli ostoliesi, mitä ei kuitenkaan käytetty, mutta siitä huone sai nimensä.

Talossa oli jo iäkkäämpi isäntäpari, isännän sisar ja talon naimisissa oleva tytär, joka oli pienen poikansa kanssa tullut sodan ajaksi lapsuuskotiinsa. Nämä viimeksi mainitut oleilivat takahuoneissa ja heitä vähemmän näkyi. Perheen Aarne-poika oli rintamalla samoin kuin vanhempi veljensä Ilmari. Ilmarin nelilapsinen perhe asui samassa pihapiirissä olevassa pienemmässä asuinrakennuksessa. Talon elämisen tahdin määräsi ripeäliikkeen isäntä. Emäntä oli hiljainen, liikkui vaikeasti ja oleili lähinnä lieden luona.

Elämää evakkopaikassa

Talo, jossa asuimme, oli nimeltään Hallismäki. Parhaiten siitä muistan sen ullakkohuoneen, jossa asuimme ja erikoisesti huoneen hämäräyden, sillä ikkunat olivat ullakolle päin, eivät ulkoseinällä. Hallismäen isosta tuvasta muistan suuren takkarakennelman, enhän ollut sellaista ennen nähnyt. Olimme "talon ruuassa", kuten sanonta kuului ja talo sai, kuten myöhemmin opin tietämään, ruoasta ja antamastaan majoituksesta tietyn korvauksen valtiolta. Emme nähneet nälkää, saimmehan kaksi aterialla päivässä. Ruokana oli usein maitoperunakeittoa. Keiton teossa oli isäntä apuna, sillä se valmistettiin takkatulella pyöreässä rautapadassa. Pata riippui

sangastaan tukevassa, liikkuvassa tangossa. Isäntä oli kumartuneena padan yläpuolella ja seurasi silmä tarkkana, milloin maito kiehahtaa, ja siirsi sitten nopeasti padan sivuun. Tekipä joskus, kuten Jukolan Timokin tunnetussa laulussa. (Lapsen mieleen taitavat jäädä parhaiten vähän erikoisimmat asiat!)

Talossa oli iso navetta ja paljon lemmiä, mutta ehkä sota-ajasta johtuen pula työntekijöistä Niinpä evakoksi tulleet Helena-äiti, Elina, Laura ja Kerttu joutuivat oitis navettatöihin. Laura purki mieliharmiaan päiväkirjaansa 12.12.-39: "Eilinen päivä oli kauhean ikävä. Ukko moitti kaikkia meikäläisiä laiskoiksi, vaikka olemme joka päivä työtä tehneet niin paljon kuin olemme jaksaneet..." Kertun päiväkirjasta 12.1.-40: "Joudumme Lauran kanssa heräämään ennen viittä, kun pitää mennä talon lemmiä lypsämään ja hoitamaan. Olemme ruokapalkalla."

Navettatöiden lisäksi apu oli tarpeen "tupatöissäkin", ruuan laitossa ja leipomisessa. Ruokaa tehtäessä muistan itsekin olleeni apuna. Ainakin kuorin perunoita siellä lieden takana. Talvisodan aikana maalaistaloilla oli siirtoväen majoittamisen lisäksi velvoite leipoa leipää armeijan tarpeisiin. Hallismäessä sitä tehtiin, iso talo kun oli, suuria määriä.

Lauran päiväkirjasta 7.12.-39: "Olemme jo paisaneet leipää kaksi päivää ja vielä kaksi päivää paisatamme," 28.2.40 on Kertun muistiinpano: "Olen ollut leipomassa leipää sotapojille..." Leivät tuli leipoa kuljetuksen helpottamiseksi nelikulmaisiksi ja ne pakattiin niihin varattuihin laatikoihin.

Talvi oli kylmä ja talossa useita uuneja. Heikille ja Pentille riitti halonkantoa. Pentillä oli "erikoisasema", sillä hän sai käydä isännän kanssa tämän kamarissa kuuntelemassa radiouutiset. Ne olivat nyt sota-aikana erikoisen tärkeä tiedonlähde, ja niistä Pentti sitten kertoi siellä ullakkohuoneessa meille muille.

Karjan kanssa kulkevat Aura ja Esteri "...tulla tupsahtivat", kuten Laura mainitsee, 13.12. iltamyöhällä Hallismäkeen. Lemmät olivat jääneet Keuruun asemalle, josta niitä oli jaettu paikallisiin taloihin ja karjansaattajat oli ohjattu Kuortaneen kirkonkylän koululle. Sieltä he olivat saaneet selville olinpaikkamme ja näin pääsivät omaistensa joukkoon.

Evakkoryhmämme hajaantuu

Tammikuun 1940 alusta lähtien joukkomme pieneni. Ensin lähti Esteri, sillä hän oli jo tulomatkalta Keuruun asemalla pestautunut karjanhoitajaksi Häkkiskylään. Seuraava lähtijä oli Laura, joka meni apulaiseksi Haapamäelle Vaissin taloon. Noitermaan Karttuset olivat siellä evakossa, ja Karttusen Anni-emäntä avusti Lauraa työpaikan saannissa. "Olen nyt täällä uudessa paikassa. Täällä on kaikki niin siistiä ja uudenaikaista", kirjoittaa Laura 14.1.1940.

Esteri "hommasi", kuten Aura on kertonut, työpaikat Keuruun Leppäjärven Mikkolan talosta hänelle ja ikätoverilleen Purasen Tyynelle. Aura meni sinne karjanhoitajaksi ja Tyne sisäköksi. Matikaisetkin, Elina ja lapset, jättivät Hallismäen hellahuoneen ja muuttivat Pollarin kylään. Siellä he olivat lähempänä Elinan äitiä ja appivanhempia. Hallismäen ullakkohuoneessa majaili enää meidän perhettä ja sedän nuorimmat, Kerttu ja Heikki.

"Ainoo, tuu leikkiin!", näin huhuili monesti ullakon rappujen alapäässä pieni Annikki-tyttö. Hän oli Ainon ikäinen ja yksi piharakennuksessa asuvan nuoren perheen neljästä lapsesta. Perheen Kaisa-tytär oli ikäiseni, mutta en muista, että olisin hänen kanssaan mitään touhunut. Kaisa kävi koulua, mutta minä en, eikä Pentti ja Heikkikään.

Rinteen koulu oli kylän alakoulu ja siihen oli nyt sijoitettu Pyhäjärven Lastenkoti. Koulua pidettiin erään talon tuvassa, eikä siellä ollut tilaa kuin oman kylän oppilaille. Meitä, koulusta osattomia lapsia oli silloin tuhansia.

Kun siellä vinttikamarissa ei ollut läksyjen lukua, opettelin villojen karstausta. Äiti oli jostain saanut villoja ja rugin, jolla vapaa-aikoinaan kehräsi. Tästä askareesta oli ikävä seuraus. Nelivuotias Aino meni liian lähelle rugin pyörivää rullaa ja sai sen väkämästä haavan peukaloonsa. Seuraus oli imusuoventulehdus, jota silloin sanottiin verenmyrkytykseksi. Kyllä oli äiti huolissaan. Tulehdus parani aikanaan ja heiveröinen Aino selvisi siitä, kuten selvisi sairastamastaan hinkuyskästäkin.

Helmikuun 12:sta päivän iltana olimme Hallismäen tuvassa lopettelemassa iltateriä. Yllättäen ovi

➤➤➤

Hallismäen talo Alavuden Jokivarren kylässä, kolmen noitermaalaisperheen ensimmäinen evakkopaikka.

>>>

aukeni ja sisään tuli pak-kashuuruinen mies. "Isä, isä", ilahduimme Ainin kanssa ja juoksujalkaa riensimme häntä vastaan. Todellakin, se oli isä! Oli siinä sitten ihmettelyä ja iloa. Isä oli saanut muutama päivän loman ja tahtoi etsiä meidät, kun osoite oli tiedossa.

Isän lomalla oli seurauksensa. Kertun merkintä 16.2.-40: "On kiirettä, sillä muutamme tänään toisen talon yläkertaan. On valoisa ja lämmin huone". Tämä "toinen talo" oli Hallismäen piharakennus, jossa asui aiemmin mainitun Ilmari-pojan perhe. Seuraava päivä oli lauantai, ja kuinka ollakaan, äiti ja Kerttu olivat heti perunakakaroita tekemässä. Kerttu 17.2.: "Lauantaipäivä on ohi. Paistoimme piirakoita ja leipää, kun nyt olemme omassa ruuassa..." Miten hyviltä ne perunakakkarat maistuivatkaan pitkästä, pitkästä aikaa. Ja maistuivat ne alakerran vällekin.

Isän lomasta oli sana kii-rinyt lähitienoilla asuville sukulaisille ja naapureille. Oli suuri tarve tietää koti-puolen asioista. Kerttu päiväkirjassaan 18.2.-40: "Sunnuntaiaamusta asti on ollut vieraita. Matikaisen Helena ja Irja, Kujassaan Helena, Matikaisen Hilja, Purasen täti, Taivassalon Mari ja Lemander. Setä lähti pois lomalta. Tytöistä se on ikävää."

Esterillä oli Ala-Häk-kisen talossa oma huone ja hän tahtoi luokseen nuorimmat sisaruksensa, Kertun ja Heikin. Kertun päiväkirjasta 5.3.-40: "Esteri tuli viime yönä tänne. Huomenna lähemme pois tästä talosta. On mukavaa, kun pääsemme yhdessä asumaan".

6.3.: "Lähdimme Alavuden asemalta yöllä kolmen aikaan Haapamäelle. Vaunut olivat tavattoman täynnä matkustajia, sillä sotilaita oli kauheasti." 7.3.: "Viimeinkin olemme perillä Häkkisessä. Kyllä täällä nyt kelpaa elellä".

Hallismäen piharakennuksen yläkerran kamariin

jäämme nyt vain me, äiti, Pentti, Aino ja minä. Äiti autteli Vilma-emäntää varsin pienen Mikko-pojan hoidossa. Teimme ruuan alakerran keittiössä ja äiti ja Vilma tulivat hyvin toimeen keskenään.

Yhä vain odotettiin sodan päättymistä ja kotiin pääsyä. Koitti maaliskuun 13. päivä 1940. Talvisota oli loppunut ja radiosta kuunneltiin rauhannehtoja yhdessä Vilma-emännän kanssa. Kun rauhannehdot oli lueteltu, puhkesi äiti itkun. Emmekö pääsekään kotiin? Sodan päättymisen oli toivottu ja hyvä asia. Siitä oltiin kiitollisia. Hallismäessä Ilmari ja Aarne pääsivät kotiin ja talon elämä voisi palautua entisiin uomiinsa. Mutta mikä olisi meidän kohtalomme? Näitä lienevät aikuiset miettineet, mutta lapsi ei ymmärtänyt tilanteen vakavuutta.

80 vuotta myöhemmin

Täytin loppiaisena 1940 kahdeksan vuotta. Kun nyt vuosikymmenien jälkeen muistelen noita aikoja, luulen jo jotain niistä ymmärtäväni ja kiitollisuus täyttää mieleni. Sodan tulolle ei mitään voitu, mutta tuon ajan valtiolliset päättäjät ovat osanneet taitavasti hoitaa mahdollisen evakuoinnin ja sen aiheuttamat toimenpiteet. Paikallistalossa oli annettu ohjeet ja niitä noudatettiin. Saimme määrärauksen lähteä, ja lähdimme, vaikka emme olisi tahtoneet. Asioita hoitavilla oli tiedossa päämäärä, minne mennään. Myös siellä noudatettiin määrärauksia, ja koteihin otettiin vieraat tulijat, vaikka ei olisi tahdottu. Mitkähän olisivat olleet vaihtoehdot, jos suunnitelmia ei olisi tehty tai jos määrärauksia ei olisi noudatettu?

Olen kiitollinen myös Hallismäkeä ja sen vanhaa isäntäparia ajatellessani. Me kaikki, myös tämä "Karjalan pikkukukka", saimme talvisodan aikana talosta turvallisen ja hyvän olinpaikan.

Järjestöseminaari avasi juhlavuoden

Yhdistetty järjestö- ja lehtiseminaari avasi Karjalan Liiton 80-vuotisjuhluvuoden tammi-kuun lopulla. Seminaari käsitteli viestintä- ja lehtiasioita sekä juhluvuoden toimintaa monipuolisesti.

Karjalan Liiton toiminnanjohtaja **Satu Hallenberg** juonsi seminaaria, jossa sijansa saivat Aalto-yliopiston tekijänoikeusasiamies **Maria Rehbinderin** tietoisku valokuvaoikeuksiin liittyvistä rajoituksista ja käytänteistä, tietokirjailija **Risto Uimosen** esitys viestinnän ja median näkymistä ja toimittaja **Paula Kiviluoman** esitys karjalaisuuteen liittyvistä Facebook-ryhmistä. Liiton puheenjohtaja **Pertti Hakanen** avasi juhluvuoden ohjelmaa ja järjestössä toteutettavia uudistuksia. Jäsenseuroja Hakanen kannusti päivittämään jäsenrekisterinsä ja valmistautumaan jäsenmaksujen uuteen maksukäytäntöön liiton kautta vuoden 2021 alusta alkaen. Järjestelmää testataan jo tänä vuonna Hyvinkään ja Vammalan Karjalaseurojen osalta. FM **Katja Tikka** kertoi liiton historiahankkeen askelmerkeistä ja sisällöistä sekä hankkeeseen liittyvästä blogista.

Pitäjälehkien tekijöitä oli paikalla sekä esittäytymässä että kuulijoissa kaikkiaan 13 lehdestä. Tietokirjailija, Karjalan Liiton sekä Karjala-lehden vaikuttajiin kuuluva Risto Uimosen ihaili pitjälehkien kirjoja ja voimaa. Ja totta se onkin, sillä sangen pienillä resursseilla toimitetaan antaumuksella lukijakunnan arvostamia lehtiä.

Kurkijokelainen ilmestyy joka toinen viikko, Jääskeläinen joka kolmas vuosi ja tähän väliin mahtuu noin 20 eri syklillä julkaistavaa luovutetun alueen paikalliskulttuuria, -historiaa ja mikrohistoriaa tallentavaa sekä tätä päivää raportointia julkaisua.

Toimitustyössä ja lehden rikkaudessa oleellista on yhteisöllisyys, kannustetaan muistajia ja tietäjiä antamaan aineistoa ja toisaalta palveluaan yhdyssiteenä eri sukupolvien kesken, myös porttina oman suvun tarinaan. Lehti vahvistaa heimoidentiteettiä.

Lisäksi karjalaisella lehtikentällä on laaja-alainen, suuremman tekijäkaartin toimittama Karjala-lehti sekä liiton tiedotuslehti Karjalan Kunnaat. Paperimedian lisäksi lähes kaikilla lehdistä on jotakin viestintää somessa ja verkossa.

Yhteistyön puolesta

Risto Uimonen puhui vahvasti lehtiyhteistyön puolesta. Hänen esityksessään kävi ilmi paperimedian yhä syvenevä lasku ja digimedian yhä suurempi nousu. Kehitys on dramaattinen

uutismedian osalta, Helsingin Sanomienkin digilehdellä on suurempi toimituskunta kuin paperilehdellä ja lehti valmistuu aina ensin verkkoon.

Pitäjälehkien sisältöodotus ei ole uutisten nopea julkaisu. Lukijakuntakin arvostaa vielä hidasta elämää; nojatuolia, jalkojen nostoa rahille ja paperilehden tuntua hyppysissä.

Nuorten kohdalla on tilanne toinen, he löytävät tarvitsemansa mieluiten padilta, puhelimesta tai koneelta. Siksi pitjälehkienkin on syytä vakavasti pohjata tulevaisuuden näkymää ja strategiaa. Haluamme tuki siirtää tiedon ja tunteen, Karjalaan kuulujemme, seuraaville polville.

Uimosen esitys karjalaisen median yhteistyöstä onkin varteenotettava. Siinä on erilaisia mahdollisuuksia, nopeammin toteutettavista pitempää kypsyttelyä ja kehittämistä vaativiin hankkeisiin. Pieni alku on jo ollut näkyvissä viime vuoden Karjala-lehden ja pitjälehkien yhteisnumeroiden julkaisuna. Säkkijärvi, Jaakkiman Sanomat ja Vpl. Pyhäjärvi julkaistiin Karjala-lehden

kainalossa omana liitelehdenään: toisen tilaajalle tuli lahjana toinenkin. Yhteispainatuksessa ja laajemmalla jakelulla saavutamme kustannusetua, ehkä uusia tilaajiakin.

Digi/paperihybridi – tavoite vai välivaihe?

Uimosen ehdotus hybridistä on kauaskantoisempi ajatus. Siinä on hyvä olla isäntänä digijulkaisua hallitseva tekijä. Mutta onko tulevaisuuden ajan karjalainen lehtihybridi portaali tai hakemisto erilaisiin verkossa luettaviin karjalaisiin lehtiin, joiden rinnalla paperilehtiä painetaan niin kauan kuin se on taloudellisesti mahdollista vai jotakin uutta?

Murrosta odotellessa ja siihen valmistautuessa olemme jokainen lehti pitkälti lukijoittemme varassa: te olette avainhenkilöitä valjastamaan jälkipolven kiinnostamaan oman lehden annista.

Lehtiyhteistyön tiimoilta järjestetään kokouksia ja työryhmiä, kertoi Pertti Hakanen, joka Karjala-lehdessä edustaa enemmistöosakasta Karjalan Liittoa.

Muistelloa ja hoastelloa

□ Martti Toiviainen

Isäni **Mauri Toivianen** siskon **Anni Rajakallion** tyttären eli serkkuni **Lea Saarikosken** talteen ottamia, mummoltamme, äijältämme, äidiltään ja isältäni kuultuja murre sanoja:

Ranstacka =hiilihanko

Ratti =suppilo
Remeli =nahkavyö
Riehtilä =paistinpannu
Rokuto =hävytön
Rotakka =roisto
Rotinat =tulaiset vastasyntyneen kotiin
Ryntäät =rinnukset
Saiju =tee
Sarrain =lato
Sarsuta =kulkea perässä
Siityä =jäähdyä
Sukkela =nopea
Sulani =kylmä ruokakomero
eteisen yhteydessä
Suntai =sunnuntai

Toaasa =pesuvati

Tassi =teevati
Tassia =vetää
Tellätä =työntää
Tiinu =saavi
Toari =kalja
Tuusa =sokeriastia
Uotella =odottaa
Vanunki =rautalanka
Vaska =vasikka
Vintilä =pora
Virkkaa =sanoa
Voro =varas
Vunukka =lapsenlapsi
Veättää =kutsua
Yleajoja =alinomaa
Äkinäine =tottumaton
Äkköittää =suututtaa

Itä-Kannaksen murteissa pariääntiöllä oa, eä, uo, yö ja ie korvataan yleiskielen pitkät ääntiöt aa, ää, oo, öö ja ee. Pyhäjärven murteen pariääntiössä ensimmäinen vokaaali ääntyy hyvin lyhyenä, usein vain ohimennen toisen ollessa pitempi. Lue lisää murteesta esim. Reino O. Kukon ja Kaarlo Viikan Pyhäjärvi-kirjasta (1989), josta on poimittu seuraavat murre sanojen käyttöä kuvaavat lausahdukset:

- ☞ Remelilhä miehet lyövät.
- ☞ Heä hoasto nii rokuttommii, jot ei niit ilent kuunnella.
- ☞ Rotinoiks vietii monelaista hyvyä: piiraita, voita, lihhoa, rotinarinkel ja lapsel kapaloriepuloi.
- ☞ Kävelyö rynteät rehalloa (napit auki, rinta rottingilla)
- ☞ Läheteä saijul!
- ☞ Sarraimie ol helppo tukuta heinii tai viljoa, ko sai hevosek aijoa sisseä, toisest ovest sisseä, toisest ulos.
- ☞ Sauna o siitymä, koht'silleä peässeä kylpömeä.
- ☞ Enne ryypättii kohvii tassilt, jot ei ois polttant suutoa.
- ☞ Iha tul var ko yksinnäi tassin venettä moal.
- ☞ Älä yritä telläijä sakkii, jos ne ei siust välitä.
- ☞ Suure sija lihoist tul tiinu täytie suolattuu lihhoa.
- ☞ Uottele vähä, kyl mie kohta tulen.
- ☞ Älä virka mitteä. (sanos muuta)
- ☞ Minnuu nii äkköittä, ko mei ukko möi sen miu mieleisei lehmän eikä miul virkkant mitteä.

Karjalan Liiton historiahanke

FM **Katja Tikka** esittäytyi tammikuussa järjestöseminaarissa Karjalan Liiton historiakirjan tekijänä. Hän kokoaa materiaalia liiton jäsenistön sekä historiatoimikunnan avulla.

–Keskiössä on liiton ja jäsenyhteisöjen ajamat inhimilliset asiat alkaen siirtoväen henkisestä tuesta ja auttamisesta, viitoitti Tikka.

Liitto tulee lähemmäksi jäseniään muistitokyselyllä, jolla selvitetään mm. jäsenistön toimintaa muun muassa urheilun, käsitöiden, lasten ja nuorten sekä ruokaperinteen parissa.

Tikka aloitti 3.2. liiton kotisivulla hanketta palvelevan blogin. Säännöllisesti ilmestyvällä blogilla hän koskettelee historiatiyössä esiin nousevia teemoja, joihin hän toivoo jäsenistöltä ajatuksia. Ensimmäisessä blogissaan hän pohti järjestötoimintaa ja karjalaisen suurperheen turvaverkkoa. Lukijoille hän antoi pohdittavaksi omat suurperheensä.

Katja Tikan juuret ovat isänsä puolelta Värstilässä.

Marilan sukuseura 40 vuotta

□ Tuula Marila

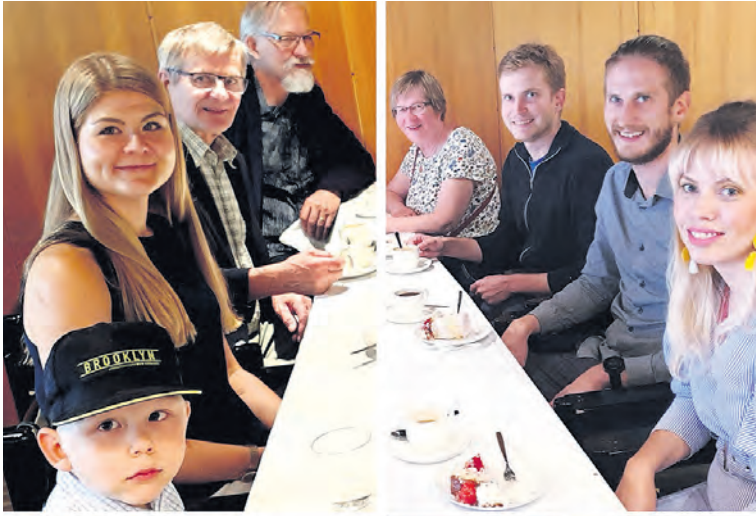
Marilan sukuseura oli koolla Helsingin Karjalatalossa 7.9.2019 ja juhli 40-vuotista taivaltaan. Osallistujia oli 50, osa keskenään vanhoja tuttuja, mutta myös uusia Mariloita oli saapunut paikalle Laatokka-saliin.

Erityisen ilahduttavaa oli, että nuoria ja lapsia oli saatu mukaan. Tilaisuus alkoi puheenjohtaja **Tuula Marilan** tervetuliaistoivotuksella, minkä jälkeen siirryimme nauttimaan Ravintola Karelian oivallisia ruokia. Nälkä vierailta tuntuikin olevan, kun moni oli jo aamuvuorin lähtenyt matkaan. Virallisen kokouksen lisäksi ohjelmassa oli luonnollisesti musiikkia, onhan suvussa omasta takaa soittajia ja laulajia.

”Me Karjalan lapsia laulavia ja soittajia oomme...” lauloi **Raita Karpo** sulostuttaen tunnelmaa. **Esko Marila** puolestaan veti porukan mukaan säestämällä tuttuja yhteislauluja, mm. maakuntalauluja. Eri maakunnat olivatkin mukavasti edustettuina. Sukua löytyy nykyisin ainakin Satakunnasta, Uudeltamaalta ja Hämeestä.

Kun karjalaiset kohtaavat, niin ”sillo myö tietyst haastellaa, muistellaa, iloittaa ja yhteisiä pirteitä etsitää”. Suvusta löysimme musiikin lisäksi muitakin yhteisiä ominaisuuksia: urheilullisuus, kuvataiteet, kirjoittaminen ja opettajuus. Ja karjalaisia kun ollaan, turha vaatimattomuus ei kaunistu, vaan avoimesti osataan nauttia näistä ominaisuuksista.

Aterian jälkeen rupattelimme vapaasti hetken, ennen kuin käytiin läpi kokouksen virallinen esityslista. Sen jälkeen kertoi Tuula Marila suvun vaiheista. Lähteenä esityksessä oli käytetty **Arvi Marilan** julkaisemaa lukua ”Terveisiä Räisälästä” -kirjassa.

Jorma Marila kertoo eri sukuhaaroista - kuvassa on myös sukutaulu.

Historiikka täydensi **Jorma Marila** mielenkiintoisella esitelmällä eri sukuhaaroista. Näitä olivat: Heikkilän, Mikkolan, Valkjärven, Pellonperän ja Pyhäjärvi-Montruan haara. Näitä pohdiskeltaessa aika riensi nopeasti ja tuntui loppuvan kesken – ei ehtinyt kaikkien kanssa

tarpeeksi jutella, kun jo kahville kutsuttiin alakerran ravintolaan. Kakkukahvien jälkeen olikin hyvästelyjen aika. Kahden vuoden päästä on tarkoitus tavata uudelleen. Kotiseutumatka Räisälään olisi tarkoitus toteuttaa ennen sitä.

Marilan suvun historiaa

Kirkonkirjoja tutkimalla Marilan suvusta ja sen vaiheista löytyy jokseenkin varmaa tietoa vuodesta 1724. Näitä tietoja ja vähän muualtakin saatuja havaintoja on **Arvi Marila** käyttänyt kirjoittaessaan ”Terveisiä Räisälästä” -kirjaan luvun ”Ivaskanmäen / Marilanmäen kylän ja Marilan suvun kehittyminen”. Tiedetään, että suku on asunut Karjalassa, Räisälän pitäjässä.

Tarkkaa tietoa kirkonkirjoja edeltävältä ajalta ei ole mahdollista saada, vain joitain arveluja. Eräs tarina kertoo, että Suuren Pohjansodan (1700–1721) aikana olisi Ruotsi-Suomen armeijan mukana Puolasta tullut Suomeen kaksi Marilanimestä veljestä ja näistä olisi Marilan suku Suomessa saanut alkunsa. Tiedolle ei kuitenkaan löydy vahvistusta.

Marilanmäki

Varmaa tietoa on, että sotien seurauksena Karjalaan oli jäänyt runsaasti autiotaloja ja -tiloja, joita valtio sitten antoi uusille viljelijöille. Yksi autioksi jäänyt tila oli Räisälän pitäjän Härskensaaren puolella sijainneen Ivaskan kartanon naa-

purina ollut **Tuomas Kososen** tila (239 ha). Tämän tilan valtio antoi 1724 **Juho Martinpoika Mariselle** (Marila).

Mistäpäin Juho Marila oli alkuun kotoisin, on hämärän peitossa. Tila oli iso ja sinne mahtui useita rakennuksia, joita tarvittiinkin, koska Mariloita syntyi ajan oloon runsaasti. Talomääräksi 1900-luvulle tultessa vakiintui 7 taloa ja 2 torppaa, joita Marilat asuttivat. Näin oli siten syntynyt Ivaskanmäen kylästä selvästi erottuva osa: Marilanmäki.

Sukuseuran synty

Kun Karjalan kannas luovutettiin, Marilanmäen asukkaat sijoitettiin eri puolille Suomea ja yhteydenpito katkesi. Joskus 50–60-luvun tienoilla Riihimäellä asui kaksi Marilan perhettä, jotka sattumoisin saivat tiedon toisistaan: **Johannes Marilan** ja **Tenho Marilan** perheet. Siitä alkoi yhteydenpito ja heräsi halu etsiä muitakin sukulaisia. Saatiin selville, että Kokemäellä asui Mariloita. Sinne otettiin yhteys ja tehtiin kyläreissu Lauri Marilan kotiin 1970-luvulla. Siellä tapasivat toisensa kokemäkeläiset Arvi ja **Mart-**

ta Marila sekä neljä Valkjärven haaran veljestä, Jukka (Johannes) Helsingistä, Pentti Keravalta, Mauno ja Samuli Mäntsälästä. Kun näin monta Marilaa oli koossa, virisi ajatus perustaa sukuseura. Sovittiin, että Jukka Marila laittaa asiasta lehtiin ilmoituksen ja kutsuu koolle perustavan kokouksen. Niinpä sitten seuran perustava kokous pidettiin Helsingissä Karjalatalon ”Karjalatupa”-kabinetissa 1.9.1979.

Neljäkymmentä vuotta on seuran perustamisesta kulunut. Aluksi kokoontumisia oli joka vuosi, mutta viime aikoina vain joka toinen vuosi. Pitopaikka on vaihdellut: suku on ollut koolla mm. Raumalla, Mäntsälässä, Lahdessa, Jämsänkoskella, Riihimäellä ja Helsingissä. Aina on löytynyt mielenkiintoista nähtävää eri puolilta Suomea. Myös tilausajoja Kannakselle ja Räisälään, suvun alkujuurille on tehty. Sukuseuralla on oma pinssi sekä sen pohjalta tehty viiri, salkolippu ja standaaari, jotka on suunnitellut arkkitehti **Risto Marila**. Hän on myös laatinut oivallisen sukupuun.

Lähde: <http://www.haikonen.info/liitteet/marilan-suku.pdf>

Vuosisadan takaista laskiaisyytiä!

Sepänkylän pojat

pitivät kunnia-asianaan laittaa rantaansa napaliekun. Tässä työssä nähtiin jo aikamiespojatkin asialla. Napa juntattiin avannosta pohjaan lujasti kiinni ja jäänreunasta se jäädytettiin, joten napa tuli tukevasti kiinni, ja sen tuli kestää kovaakin räsistystä. Liekun riuku oli joskus jopa viisitoista metriä pitkä. Tämän riun ohuempaan ja pitempään päähän oli kiinnitetty iso kelkka tahi reki ja tyvipäästä, navan kahta puolta monen miehen voimalla riukua lykättiin.

Keskipakoisvoima, nopeuden suurimmillaan ollessa, oli valtava, joten kyydissä olevan täytyi olla koko mestarin pysyäkseen kelkassa. Jos joku tuon mestarin tittelin oli saavuttamaisillaan, niin lykkääjät taisivat myös rönkytyskonstin, joka pani kelkan pomppimaan jään pinnalla niin kovasti, että kyytimies varmasti kieri kauas jäätä pitkin. Joka tapauksessa pienistä loukkaantumisista huolimatta kyytimiehiä oli tarpeeksi, ja nastapeli se oli napaliekku laskiaisillan ratoksi. Johntuiko tuon liekun käyttö mainitussa paikassa siitä, koska lähitienoilla ei ollut kunnan suksimäkeä.

Kirkkomäki

oli lähitienoillamme mäistä lyömätön. Sieltä löysi kukin sisuansa vastaavan luiskan. Seuraava oli Lätin rouvan mäki ja erikoisen idyllinen oli Väärämäki. Väärämäkihän oikeastaan ei ollut varsinainen suksimäki, vaan tolsterniemeläisten talvinen kirkkotie, joka alkoi Larjavan tiestä laskea NKY:n talon vasemmalta puolelta seurailleen Pusan rajaa erittäin jyrkästi, ikäänkuin isoa viemäriojan pohjaa pitkin mutkitellen Haukkaniemen lahteen. Tienvarret eli ojan luiskat kasvoivat taajaa puustoa ja pensaikkoa, jotka muodostivat ikäänkuin puistotunnelin tien ylle. Kieltämättä kirkonseudun kaunein talvitie.

Oli ihmeellistä, jos tuota mäkeä yritimme hyvällä onnella laskea alas ilman hevostiedustelua, niin juuri silloin jokin partasuu ajoi hevosellaan mäkeä ylös jyrkimmässä ja kapeammassa kohdassa. Oli ainoastaan kaksi vaihtoehtoa, laskeako suoraan päin hevosta tai sitten heittäytyä päin puita ja pensaita. Joskus sattui niin, että pakostakin kyynel kihosi silmään. Erikoisen kestokyvyn tuon luontoisissa tärähdyksissä omasi joukostamme Tuomas. Pahimmastakin rysäyksestä selvitettiin, missä joku toinen meistä olisi päästänyt itkun, Tuomas vain laushti: ”Ei minnuu koskent yhtää”.

Kirkkomäessä oli joskus, laskiaisien iltapäivänä vilskettä, kun koko kirkonkylän koululaiset ja vähän muitakin oli mukana. Siellä oli aika ajoittain sellainen mekastus, että varmaankin kuului Jaaman yli järven rantaan. Sattuipa kerran samaisessa, mäessä pieni yhteenajokin.

Ylösnousu polkumäen alta

kulki ristiin alaslasku-latusten kanssa. Tässä risteyksessä se sitten tapahtui. Viljo laski taitavana mäkimielenä suurimmasta mäestä latusiin alas, ja samaan aikaan Matti kantoi suksiaan kärjet sojossa mäkeä ylös polkua myöten ja katseli taakseen, kun viereisessä mäessä joku sai Pahemmanpuoleisen ”akan”, jota kaikki kovasti nauroivat. Viljon varoitushuuto ei kuulunut Matin korville, vaan hän suurella nopeudella törmäsi Mattiin ja hänen suksiinsa. Voi kauhistusta! paipattivat likimäiset tytöt: ”Viljolta on silmä Puhki!”

Joka puolelta ryntäsi paikalle uteliaita. Kuollut. Tosiaanakin, kamaa katseltavaa se meistä oli, kun toinen silmä oli aivan kuin kokonaan poissa, verinen kuoppa vain oli silmän paikalla. Asia selkisi vasta sitten, kun Viljo tointui ja nousi ylös hangelta. Suksen kärki oli repäissyt silmäluomen alta aika nahkaläntin ja kääntänyt sen silmän Päälle. Hänen noustessaan ylös verinen nahka putosi omalle paikalleen ja sen alta paljastui meidän ihailtavaksemme kirkas silmä.

Pienellä väittelyllä osakumppanit selvittivät tilanteen. Viljo taisi lähteä kotiin, mutta mäenlasku jatkui jopa muutamien kohdalta luvattoman kauan. Eräs nuorimpia mäkimieliämme oli saapunut kotiin vasta Pimeällä. Kotona varttui poikaansa isä vitso kädessä, mutta malltoi kumminkin mielensä, Tutki ensin, mistä moinen myöhästymisen johtui. Poika sopersi itku kurkussa, että häneltä jäi vieläkin kaksi ”akkaa tappamatta”. Saahan asiassa olla, virkkoi isä ja ripusti vitsan ovensuun naulaan.

Lätinrouvan mäki

oli käytössä silloin, kun Kirkkomäkeä jäärykkyöiden tähden ei voinut käyttää. Sinne meidät koululaiset kerran johdatti jo koulunsa päättänyt Jussi, esitellen mäen etuja seuraavasti: ”Nyt, pojat, on kova hankieli ja hangen pinta erittäin karkea. Tässä allamme on tasainen pelto ja sen päällä hankea lähes metri. (Mäki päättyi tasaiselle Haukkaniemen pelolle.) Ja tästä vain, pojat, sitten tulkaa perässä, ken uskaltanee”.

Eipäs vain Jussikaan ollut ottanut mäestä tarkempaa selvää, kuten tulemme huomaamaan. Jussi ei pitänyt tapanaan käyttää housunkannattimia eikä vyötäkään, vaan rätätin tekemä kaulus sai pitää housut jalassa sen verran kuin oli tarpeellista. Usein näimme hänen housunsa roikottavan melkein saapasvarsien varassa. Mutta erittäin joustavalla lantion pyöräytyksellä ja kyynärpäiden avustuksella hän ne sai noustamaan oikealle kohdalleen. Tämän liikkeen hän myös teki lähtiesään liukumaan alas mäkeä. Hyvinhän siinä olisi muuten käynytkin, ellei edellisen päivän suojaus olisi jyrkimmästä rinteestä sulattanut hankea, jota yöllinen lievä pakkanen ei pystynyt suksien kantamaksi kovettamaan, vaan suksat vajosivatkin hangen alle, ja siitä seurasi Jussille pitkä ilmalento, sen jälkeen mahallaan liukuminen karkeaa hankea monta metriä sillä seurauksella, että housut kuoriutuivat jalasta kokonaan pois ja jäivät vain saappaanvarsista kiinni peränpitäjäksi. Jussin etupuoli tuli polviin asti kuin villikissojen repimäksi. Ollisikohan tässäkin tapauksessa Teleska ollut Parempi mäenlaskuväline, jota isämme kehuivat hyväksi.

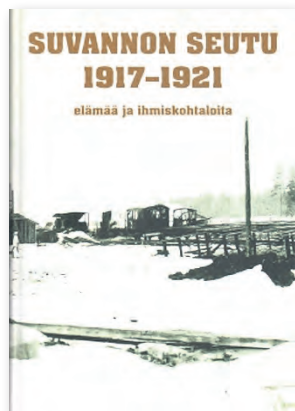
KoHo.

Poimittu Vpl. Pyhäjärvi -lehdestä nro 2/1960 / Mauri Hauhia

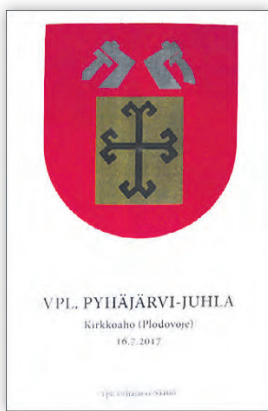
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön kirjoja ja tuotteita:

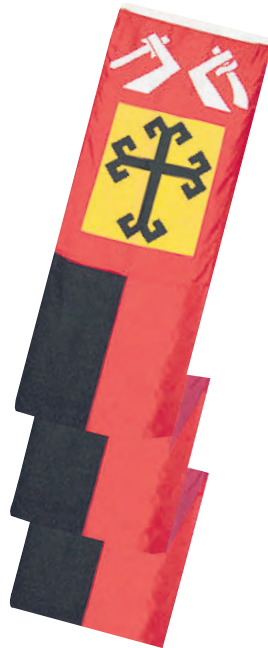
Pyhäjärvi-kirja
Reino O. Kukko, Kaarle Viika,
1989, 350 s. Hinta 25 €
Kirja kertoo pitäjämme historiaa sanoin ja kuvin. Sisältää myös muresanaston selityksineen.

Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015
336 s. Hinta 40 €

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 70-vuotisjuhla Kirkkoaholla
DVD-tallenne, kesto noin 1,5 tuntia. Hinta 20 €

Laatokan kevät
Markku Heikkilä
Matkakirja Laatokan ympäri
Hinta 15 €

Matkan varrelta
Hilja Matikainen, runoja
Hinta 20 €

Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika, 1963. Hinta 42 €

Vpl. Pyhäjärvi isännän viiri
Suunnittelu Kaarle Viika, 1992. Koot ja hinnat:
45 x 300 cm, 6-7 m:n tankoon. 80 €
45 x 400 cm, 8-9 m:n tankoon. 90 €
55 x 400 cm, 10 m ja korkeampaan tankoon. 95 €

Tilaukset ja lisätiedot:
Kirsti Naskali.
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi
Postitessa lähetyksiin
lisätään postituskulut.

Vpl. Pyhäjärvi-seuran tuotteita

Pyhäjärvi Vpl. vaakunapaita
Vanhan varaston loppuunmyynti: T-paita valkoinen pyöreällä tai V-aukolla, helmiharmaa vain pyöreällä kaula-aukolla. Hinta 7 €/paita ja kaksi paitaa 10 €:lla.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi,
kuvattu vuosina 1939-44 Pyhäjärvellä, mukana Kaarina Pärsisen kirjoittama esite elokuvasta. DVD:n hinta 20 €

Seuran 60-vuotis-historiikki (2017)
Hinta 20 €/kpl, 50-vuotishistoriikki 10 €/kpl ja ostettaessa molemmat historiikit, yhteensä 25 €.

Pyhäjärvi Vpl. -karttamuki
Hinta 10€/kpl

Tilaukset ja tiedustelut:
Kaisa-Liisa Korhonen
puh. 050-5905 433,
kaisaliisako@gmail.com
Postitessa lähetyksiin
lisätään postituskulut.

Taubilan kartano

– lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan

Hanki lahjaksi sukulaisille ja ystäville! 176 sivua, n. 150 valokuvaa, koko B5, hinta vain 30 €.

Kaunista Vpl. Pyhäjärveä, osat I ja II, yhteensä 736 sivua. Koko A4. Hinta vain 95 €.

Lisätietoja ja tilaukset:

taubila@pp.inet.fi tai puh. 040 021 3369
seija.jokinen@netti.fi tai puh. 040 835 5820
Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>
Hintoihin lisätään toimituskulut. Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä ilman lähetyksuluja.

Vpl. Pyhäkylä-Seura

Lehti on hyvä lahja kaiken ikäisille pyhäjärvoisille!

Tilaan Vpl. Pyhäjärvi

Itselleni

Lahjaksi

Osoitteenmuutos

Kestotilaus

1 vuosi

Irtonumero

Tilauhinnat 2020:

kotimaan ja

ulkomaille

35 €/vuosi

Posti-
merkki
1,60 €

Lehden saaja / entinen osoite (tarpeeton yliviivataan)

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Lehden maksaja / uusi osoite

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Päiväys ja allekirjoitus _____

Kiinnostukseni kohde on (kylän nimi): _____

Vpl. Pyhäjärvi-lehti

Säätiön asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro

Tapahdumia

Vpl. Pyhäjärven pitäjäesittely

Ke 26.2. klo 16.00 Venlantuvalla, Teekkarink. 5, Tampere. Pirjo Kiiala Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerhosta kertoo pitäjän historiasta, kulttuuri- ja elinkeinoelämästä ja esittelee itse tekemänsä Pyhäjärven kansallispuvun. Keskustellaan sota-ajan kokemuksista, evakkoudesta ja karjalaisista perinteistä sekä Tampereen seudun karjalaisyhteisöjen tulevaisuuden haasteista. Kahvitarjoilu. Tilaisuuden järjestää Hervannan Karjala-seuran KARJALA-kerho, jonka toimintaa Opintokeskus Sivis tukee. Lisätietoja antaa kerhomestari Harri Lundin, puh. 040 833 9002, sähköp: harri.lundin@gmail.com

Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerho

Tarinatuokio on maanantaina 2.3. klo 13. Koulukatu 12, Tampere. Retkiasiaa sekä ajankohtaan liittyvää muisteluja menneiltä ajoilta. Arpajaiset ja kahvit. Tervetuloa! Lisätietoja kerhon toiminnasta sihteeriltä puh. 044 281 5047.

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvikerho

Maaliskuun kokous pidetään torstaina 5.3.2020 klo 13 Ravintola Wanhassa Herrassa, Laaksokatu 17, Lahdessa. Matkailuasiasia.

Montruan-Pöhlhölän-Kalamajan jakokunta

Kokoontuu 70. kerran Hotelli Ellivuori Resortissa osoitteessa Ellivuorentie 131, Sastamala **29.3.2020**. Aloitamme klo 12.00 ruokailulla. Kokouksessa mm. päätetään toiminnan tulevaisuudesta. Ilmoitathan tulostasi 14.3.2020 mennessä: pohjolainen.pertti@gmail.com tai puhelimitse 050- 4000171. Toivotamme jakokuntalaiset ja heidän jälkipolvensa tervetulleiksi. Jakokunta

Vpl.Pyhäjärvi-seura ry.

Su 5.4. klo 14 Virvotaan vanhojen karjalaisten perinteiden mukaan. Lisäksi seuran sääntömääräinen **kevätkokous**. Karjala-talo, Sortavala-sali. Tervetuloa.

Suvannon seudun sukututkimuspiiri

Kokoontuu lauantaina 18.4. klo 14-17. Helsingissä Karjalatalon Yläsalissa. Kokoontumisen isäntinä toimivat vuokselalaiset. Kello 12-13 kokoontuu vetoryhmä. Kello 13-14 vapaata keskustelua ja tietojen vaihtoa. Kaikki alueen historiasta ja sukututkimuksesta kiinnostuneet ovat tervetulleita avoimeen tapaamiseen. Myöhemmät kokoukset ja isännät 19.9.2020 Laatokka-sali, Pyhäjärvi 14.11.2020 Laatokka-sali, Rautu